

СЕМЕЙНО ОГНИЩЕ

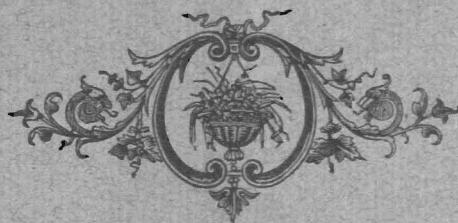
ИЛЮСТРОВАННО ДОМАШНО СПИСАНИЕ.

Излиза всѣкий мѣсецъ.

Редакторка: М. Недѣлкова-Попова.

ИЗДАВА ДРУЖЕСТВОТО „СЪЮЗЪ“
въ гр. Варна.

Година 1. Юлий 1895 г., Врой 7.

ВАРНА.

Печатница на К. Николовъ.

1895

Съдържание на брой VII.

	Стр.
I. ЯКОВЪ НИЕРСОНЪ. (Преводъ).	145
II. ЕДНА СЕДМИЦА БЕЗЪ ЖЕНИ. (Продължение и край).	148
III. ГЕРОИ И МЪЧЕНИЦИ. (Преводъ).	150
IV. РОЗА БОНИЪРЪ (Изъ книгата „Момичета, които сж се прочули“ на Сара К. Болтонъ. Съ картина.	150
V. ГЮЗЕППЪ ГАРИБАЛДИ. Изъ книгата „Бѣдни момчета, които сж се прочули.“ на Сара К. Болтонъ. Съ картина.	154
VI. РАЗВИТИЕ НА ЛЪЖАТА У ДѢЦАТА И ОПАСНОСТЪТА ОТЪ НЕЯ ЗА ВЪЗРАСТНИТЪ. Отъ Д-ръ В. Якубовичъ. Превелъ: Т. Ганчевъ.	159
VII. РЪКОДѢЛИЯ СЪ ИЗНИЩЕНИ ЖИЦИ — № 1) Покривало за маса. № 2) Изнищване на покривало за легло. Съ двѣ иллюстрации.	164
VIII. ДРЕБОЛИИ ОТНОСИТЕЛНО ЖЕНСКОТО ОБЛЪКЛО.	169
IX. УПЪТВАНИЕ ПО ГОТВАРСТВО — Различни видове ѣстиета отъ овче мѣсо. Тартлети.	165
X. ПОДОВРЕНИЕ НА РАЗГОВОРА НИ.	167
XI. НѢКОИ ОТЪ ПРИЧИНИТЪ ЗАЩО СЛУГИНИ НЕ СЕ НАМИРАТЪ.	167
XII. НУЖДА ОТЪ ИЗМѢНЕНИЕ ВЪЗГЛЯДОВЕ. Една Мащеха.	167
XIII. СТАЯТА НА МОМИЧЕТО.	168
XIV. СТЬЛБАТА. Мадамъ Монтеспанъ.	168
XV. КАКЪ СИ ОТГЛЕДАХЪ ДѢТЕТО. — Млада Майка.	168
XVI. МАЙЧИНОТО ВЛИЯНИЕ. — Една Майка.	168
XVII. ОБЯВЛЕНИЯ НА КОРИЦИТЪ.	

Условията ни за настоятели.

Който ни събере до 10 абонати предплативши задържа за себе си по 10 %. За отъ 10 — 50 абонати отбива е по 15 %, а за отъ 50 абонамента на горѣ отбива е по 20 %.

Писма съ пощенски бонове, или записи да сж предплатени.

Всички писма пратени до редакцията, или до книжарницата на А. В. Велчевъ, относително Списанието, трѣбва да сж платени на пощата.

ОТЪ АДМИНИСТРАЦИЯТА.

Молимъ абонатитъ си, да прибързатъ и внесжтъ абонамента си, като се отнесжтъ до книжарницата на А. В. Велчевъ, — Варна.

СЕМЕЙНО ОГНИЩЕ

ИЛЮСТРОВАННО ДОМАШНО СПИСАНИЕ

ИЗЛИЗА ВЪ КРАЯ НА ВСЪКЪНЪЙ МЪСЕЦЪ.

Година I.

Юлий, 1895 год.

Брой 7.

Яковъ Пиерсонъ.

Венонъ Пиерсонъ излѣзе отъ готварницата, като затръшнѣ вратата подирѣ си. Фактъ, който ясно показваше расположението на духа му. Съ бързи крачки той отиде до натрупаниѣ дърва, на близо до готварницата, снѣ закачената брадва отъ стѣната, и почнѣ да сѣче дърва. Той си стискаше жбитѣ и удряше съ брадвата, даже, съ по-вече сила отъ колкото трѣбваше.

Жена му, една едра, приятна на гледъ жена, която си гледаше работата, безъ много бързане, погледнѣ презъ прозореца и каза на Сали, дъщеря си: „Струва ми се, че баща ти е доста разсърденъ, но ще му мине,“ тогава прибави съ усмивка: „Ако продължава да го е ядъ все тѣй, то дървата ще се насѣкжтъ въ половина часъ време.“ Гледай, какъ отхвърчжтъ трескитѣ.

„Да, само тази е ползата когато се разядоса на Яковъ. Но до никакво споразумѣние не дохождатъ, само се дразнжтъ единъ други.“

Яковъ трѣбва да слуша по-вече баща си, каза Пиерсоновица, като залови буталача на буталката и захванѣ да бута.

Струва ми се, че Яковъ е вече нагодина, за да мисли за себе си, „отговори дъщеря ѣ. „Той е вече на двадесетъ години, а ѣ и по-високъ отъ татя.“

„Знаж азъ, но пакъ, той не трѣбва да пламва тѣй. Но,“ прибави тя на бърже, съ майчина нежностъ къмъ сина си, „той нѣма намѣренне. Яковъ е добро момче, само че не се съгласява съ баща си.“

Това бѣше цѣла истина, че Яковъ и баща му не се съгласявахъ върху много точки. Тѣ се различавахъ и по външния си изгледъ, шото, даже, Пиерсоновица казваше по нѣкога: „Никой не би си помислилъ, че Яковъ и баща му сж близки единъ на другъ. Тѣ сж много различни.“

„Яковъ не прилича и на монтѣ роднини.

Кой знае, може да докарва на нѣкой, защото азъ имамъ много роднини, които не сжмъ видѣла.“

Кжщата, въ която Пиерсонови живѣяхъ, е била тѣхна за нѣколко родове. Пиерсонъ не искаше да ѣ смѣнж съ друга. Но Яковъ Пиерсонъ още отъ малкъ показваше, че не обича землѣдението. Щомъ почнѣ да исказва какво харесва и какво не, той имъ казваше съ чудна рѣшителностъ, че не ще да бжде землѣделецъ.

Пиерсонъ бѣше най-сполучливия землѣделецъ изъ цѣлата околия, но сполуката му се дължеше главно на голѣмото усилне и неуморимитѣ му трудове. Той съ цѣлата си фамилия работѣше сутрина отъ тъмни зори и вечеръ до стѣмняване.

„Какво искашъ тогава? „то бѣше попиталъ Пиерсонъ сърдито, нежъ заранъ, когато сѣчеше дървата. За постѣденъ пакъ, той се постара да убѣди сина си да продължава сжщата работа, съ която се бѣше занимавалъ той презъ цѣлия си животъ. Венчикитѣ му доводѣ обаче, се посрѣщили съ рѣшително, но учтиво отрицание отъ страна на Якова.

„Тате, азъ не мислж, че трѣбва да сжмъ землѣделецъ, тѣй като не ми се нрави тази работа. Никого не ми се е харесвала, и не ще бждж сполучливъ въ нежъ. Струва ми се, че трѣбва да почнж таквази работа, която да ме интересува по-вече и за която сжмъ по-наклоненъ.“

„Като каква ли може да бжде тази работа?“ питаше Пиерсонъ на подигравка. „Види се, че си толкози способенъ, шото не искашъ да прахосвашъ дагбата си въ обработване на земята. Но въпроса е, какъ ще си искарашъ хлѣба?“

„Тате, надѣвамъ се, да си искарамъ чест-но и съ потъ хлѣба си, не врѣди какво за-

няние започнѣ. Но, не оставамъ земледѣлнето, защото го мислѣ за долна работа.“

„Хж, ти искашь да станешъ *благодѣлицѣ*. Надѣвамъ се да чуѣ, че си избранъ за въ Конгресса, и твърдѣ е възможно, нѣкой день да те избѣржтъ, като кандидатъ за Предсѣдатель.“ Слѣдъ това прибави съ повече раздражение. „Но право да си кажж, азъ съмъ уморенъ да се трудѣ да ти пълнѣ празната глава; затова турямъ край на всичкитѣ ни разисквания и преперни, като ти казвамъ, че ти давамъ единъ мѣсецъ врѣме да рѣшишь какво ще правишь. Ако въ края на мѣсеца рѣшишь, да напуснешъ замледѣлнето, тогава просто ще го напуснешъ и ще си търсишь друга работа.“

„Но, тате —“

„Не искамъ вече да те слушамъ, и този е послѣдния пжтъ, да говоримъ върху този въпросъ. Ти нѣмашъ още дваѣсетъ години, но за допълнение на това ще ти дамъ единъ катъ нови дрехи и пететотинъ лева, ако слѣдъ мѣсецъ време рѣшишь да ме напуснешъ.“

„Но тате, не мислишь ли —“

„Четиридесетъ пжти става да ти казвамъ какво мислѣ, и вкратце ето какво мислѣ: Можешъ да стоншь, или да си търсишь друга работа слѣдъ мѣсецъ време. Но помни, че никога вече, нѣма да ти стѣпни крака въ тази кжща. Никога, вече не искамъ да те видѣ, или да чуѣ нѣщо отъ тебе — никога! Да не мислишь, че ще се измѣнишъ по-постѣ.“ Яковъ знаеше, че баща му не щѣше да измѣни думитѣ си. Въ него нѣмаше лицемерие, и нѣщо веднѣжъ рѣшено си оставаше тъй за всекога.

До като Пиерсонъ намаляваше купа на дървата, Яковъ сѣдѣше на края на лѣглото си, въ почти голата си стая, уплашенъ и смаянъ отъ бацинитѣ си думи. Той си е мислилъ да напусне бацината си кжща нѣкой день, но да се минѣхж, поне, още нѣколко години, затова всичкитѣ му планове за бжджшето бѣхж неопредѣлени и неясни. Още едно нѣщо, той се е все надѣвалъ, че единъ день ще сполучи да убѣди баща си и да излезе съ негово одобрение и благословение. Но всичко бѣше вече свършено. До като сѣдѣше на лѣглото си, вратата се отвори ненадѣйно и Сали влѣзе. Имаше нѣщо въ лицето на брата, ѣ, което ѣкъ смаѣ и накара да попита:

„Какво ти е Якове?“

Той ѣ каза, и Сали сѣднѣ съ сгърнати ржцѣ на единъ вехтъ сандѣкъ въ стаята. Тя стоя за доста дълго време, безъ да му говори, като размисляваше. Тя бѣше около четири години по-голяма отъ Якова, и имаше, както баща си твърдѣ характеръ. Много често пжти

се спрѣквахж, но пакъ тайно се харесвахж единъ други. Никога не е имало случай когато Сали да не е изказвала това що мисли, безъ страхъ, и въ този случай тя говори съ отлична рѣшителность.

„Якове,“ каза тя, „да съмъ на твоето мѣсто ще отидѣ?“

„Наистина ли, Сале?“

„Наистина Якове! Това, което тати казува, не ще да се измѣни. Но да съмъ на твоето мѣсто ще идѣ. Ти, никога не ще да станешъ земледѣлецъ. Нѣмашъ вкусъ за тази работа. Това съмъ го забѣлѣжила отъ много години насамъ. Иди и работи нѣщо друго. Гледай да постигнешъ нѣщо, за да докажешъ на татя, че имашъ право — нѣщо съ което и той самъ ще се гордѣе. Че той иска да отидешъ, съмъ увѣрена, но да ли до края на живота си ще остане на рѣшението си, не съмъ до толкови. Ти си единичкия му синъ, и ако сполучишь да достигнешъ да се гордѣе съ тебе, той ще измѣни рѣшението си.“

„Но азъ мислѣхъ да постоѣ още нѣколко години, за да му помагамъ.“

„Е, добрѣ, той не ще да те остави рече, а пакъ време е, и ти да почнешъ работата, която ще си изберешъ. Трудѣ се колкото можешъ, Якове, и азъ ще ти помагамъ. Азъ имамъ малко мои пари, които съмъ спестила отъ шестъ години насамъ, ще ти ги дамъ, въ краенъ случай. Но, всека пара, която ти дамъ, трѣбва да се употребѣ, за да те приготви за званieto ти. Въ единъ мѣсецъ време, ти можешъ да рѣшишь какво ще изберешъ, и тогава, безъ много шумъ и врѣва, ще отидешъ.“

Единъ мѣсецъ слѣдъ този день, Яковъ бѣше пассажеръ на трена, който минуваше по край бацината му кжща, по три часа подиръ пладнѣ. Облѣченъ бѣше въ новия катъ дрехи, който баща му му бѣше далъ. Въ отдолното му палто, бѣхж добрѣ скжтани двадесетъ и петѣтъ наполеона дадени отъ баща му и други дребни пари, които бѣше икономисалъ презъ послѣдната година. Пиерсонъ не можеше да разбере, защо да се даватъ пари на сина му, който си живѣе у тѣхъ си, затова Яковъ никога не е ималъ презъ цѣлия си животъ, до петдесетъ лева въ джеба си.

Раздѣлата отъ семейството му бѣше неприятна сцена. Майка му презъ цѣлия день плачеше, като му събираше нѣщата и ги нареждаше въ сандѣка. Баща му се ржкува съ него хладнокрѣвно на излазание, слѣдъ подхапка; каза му сбогомъ, безъ да му затрепери гласа, и отиде съ ратая по работа, за да се върне чакъ вечеръта.

Сали отиде да го испрати до трена, и макаръ че не бѣше, ни много сентиментална, ни твърдѣ изразяваше чувствата си, тя пакъ му притиснѣ ржката, цѣлунѣ го по челото, вѣроятно, за първъ пѣтъ отъ какъ бѣ порастнѣлъ.

Писма отъ Якова дохождахъ, отъ нѣкой си отдалеченъ градъ, за Сали и Пнерсоновица, но Якововия баща не потпитваша, даже. Той самъ донасяше писмата отъ пощата и подхвърляше ги, или на дѣщеря си, или на жена си, безъ да каже ни дума. Единъжъ когато жена му почнѣ да говори за Якова, той каза хладнокрѣвно: „Спри се Анно! Азъ нѣмамъ право да забранявамъ на тебе, или на Сали да не получавате писма; но имамъ право, и казвамъ ти, че не искамъ да чуѣш, ни дума, какво пише въ тѣхъ.“ Отъ този день нататѣкъ Сали и майка ѣ мълчехъ.

Слѣдъ три години, пощенската марка на писмата се промѣни, и още веднѣжъ по-постѣ. Но Пнерсонъ не питаше въпроси. Само, че бѣше по-навѣсенъ отъ колкото преди излизанieto на Якова, и работѣше още по-вече, а това караше Пнерсоновица да мисли, че бѣше загриженъ за Якова.

Всѣкога съмъ забѣлѣжила, казваше тя на Сали, че баща ти работи до убиване, когато го е ядъ за нѣщо, или е загриженъ.

Но Пнерсонъ не бѣше вече младъ чловѣкъ, а той работѣше твърдѣ много за годинитѣ си.

Единъ день, петнадесетъ години слѣдъ замнукването на Якова, Пнерсонъ бѣше донесенъ въ несвѣсъ у дома си. Цѣлия день бѣше работилъ на ливадата и паднѣлъ въ несвѣсъ, съ косата въ ржка.

„Чловѣка се е прекаралъ на работа,“ каза доктора, „и много време ще се мине, догдѣ иде пакъ на ливадата.“ Предсказание, което излезе нанстина, защото слѣдъ шестъ мѣсеца време, Пнерсонъ още не можеше да прави друго, „освѣнтъ това онова около кѣщи,“ както се изразяваше жена му.

Когато доктора настояваше, че трѣба да промѣни климата и забиколката си, на Пнерсона му дойде на умъ за брата му, който живѣеше на западъ, и когото не бѣше видѣлъ за двадесетъ години. Една сутрина той обяви на подхапка това:

„Азъ ще идѣ на западъ и навидѣхъ брата си Хирамъ, тѣй като Доктора настоява, че трѣба да идѣ на нѣжждѣ. Ако мож да се приготвиѣ, ще трѣгнѣ идущата седмица и стоѣ единъ, или два мѣсеца.

Десетъ дни по-късно Пнерсонъ се намираше на трена, който криволѣше презъ поля и ливади. Още имаше около триста и петдесетъ

километри пѣтъ до братовата му кѣща, но той бѣше толкози доволенъ отъ това що виждаме, щото безразлично му бѣше, да ли разстоянието е по-големо, или по-малко. Трена току що бѣше излѣзълъ отъ станцията на единъ много люденъ, западенъ градъ, когато горкия Пнерсонъ, се видѣ, че пада отъ мѣстото си. Догдѣ да попита единъ свой другаръ, какво значи това? всичко се помрачи предъ очитѣ му, врѣва голѣма достигаше до ушитѣ му, и той лежеше бесчувственъ, примазанъ на нѣколко мѣста, посрѣдъ останкитѣ на вагона.

Катастрофа бѣше се случила. Вагона, въ който Пнерсонъ сѣдѣше бѣ излѣзълъ отъ линията и търколилъ се бѣ на долу изъ една урва. Единъ часъ по-късно, Пнерсонъ бѣше занесенъ въ града, който трена бѣше оставилъ наскоро, и лежеше въ несвѣсъ въ болницата. Много дни се минѣхъ, догдѣ Пнерсонъ да разбере гдѣ е. Но една сутрина той се пробуди, съзна се и искаше да знае гдѣ е, и защо бѣше тамъ?

„Главата ти бѣше злѣ наранена въ желѣзно-пѣтната катастрофа,“ му каза прислужницата. „Ти не трѣбва да говоришъ много, догдѣ не те види доктора.“ Но Пнерсонъ му се говорѣше. Той не искаше да му смѣнукватъ и прислужницата рѣши, че ще е по-добру да втрви по волята му, вмѣсто да го разядосва и тревожи, ако му се не отговаря на въпроситѣ.

„Да“ отговори тя на единъ отъ въпроситѣ му, „ти си билъ злѣ болѣвъ, и ако доктора не би билъ единъ отъ най-предаденитѣ на званието си, ти не би оздравилъ. Едвамъ ли можешъ да разберешъ колко му дължишъ. Често пѣти той е стоялъ цѣла нощъ при тебе, когато трѣбваше да си е у тѣхъ, за да си почива. Никога не съмъ виждала докторъ, тѣй загриженъ за болния си. Хж! ето го, че иде“

Единъ високъ, тънѣкъ, съ дълга брада чловѣкъ влѣзе въ залата, като се спираше по нѣколко минути до всѣко легло, догдѣто най-послѣ дойде до Пнерсоновото.

„Докторе, той дойде на себе си,“ каза прислужницата.

„Тѣй ли?“ попита доктора.

Пнерсонъ наблюдаваше лицето на доктора и очитѣ му свѣтѣхъ подъ голѣмитѣ му вѣжди, като послѣдния улови ржката му мълчеливо.

Но Пнерсонъ се повдигнѣ на лакѣта си и проговори: „Азъ те знаѣхъ кой си. Познавамъ те, макаръ, че имашъ голѣма, кафяна брада. Познавамъ гласа ти: не се е много промѣнилъ. Хж, още, тамъ е и онзи бѣлѣгъ, отгорѣ лѣвото ти око, който ти останѣ когато паднѣ отъ хамбаря. Азъ те познахъ Якове.“ Той паднѣ

върхъ възглавницата си, но хванѣ Яковата рѣка между неговитѣ и повтаряше съ блѣснѣли очи: "Познахъ те, Якове, моето момче; познахъ те."

Слѣдъ нѣколко дни, позволено бѣше на Пиерсонъ да сѣди на леглото си, и да пише слѣдующитѣ нѣколко реда на жена си и на дъщеря си.

„Яковъ ми казва, че той ви е съобщавалъ всичко що се е случило, но мислѣхъ си че отъ скромностъ не ви е казалъ, че той ми е избавилъ живота, и че е единъ отъ най-добритѣ доктори въ града. Прислужницата, както и други нѣкои, ме увѣряватъ въ това. Десетъ чифлика сж нищо при радостта, съ която го посрѣщатъ всичкитѣ болни въ болницата.

Той е най-красивия Пиерсонъ, който съмъ видѣлъ до сега, и нищо друго не съмъ чулъ за него, освѣнъ хвалби. Дѣйствително, той е за почитъ на най-благородното звание въ свѣта. Той ме увѣрява, че ще можъ да отидѣ у Хирамови подиръ нѣколко седмици и ми се обѣщава, че на връщане ще дойде съ мене у дома. Яковъ иска да направите козинаци съ стѣфи и баница, защото отъ какъ излѣзълъ отъ дома никѣдъ не е ялъ толкова добръ направена. Когато го видите ще ви се отворѣтъ очитѣ."

Истината, обаче бѣше, че очитѣ на Пиерсона бѣхж се отворили, както и сърдцето му.

Изъ Household.

Една седмица безъ жени.

(Продължение отъ брой 6)

Нѣколко деня по-късно, Елисавета лежеше на менѣрия у Лелината си приятна стая, съ книга въ рѣка, която не четеше. Дѣйствително, тя си отпочиваше, но не би било точно истинно да се каже, че бѣше напълно щастлива. Тримата, които бѣше оставила у дома си, не излязяхж отъ умътъ ѝ. Тѣ и пишехж, че сж добрѣ, но тя не можеше да си ги представи тъй.

Много криво постѣпихъ гдѣто ги оставихъ! Трѣбѣва да си отидѣ! си думаше на себе си, нежъ сутрина. Това бѣше повторила много пѣти вече на Леля си, но постѣдната не щѣше, даже, да слуша. Тя не можеше да разбере защо внука ѝ да си отива, когато още не бѣше стояла, нито седмица, а Елисавета не искаше да ѝ каже истинната причина. Леля ѝ Мария би се много разсърдила, ако знаеше, че нѣкой се бѣ усмѣлялъ да критикува внука ѝ. Но догдѣто Елисавета си мислѣше това, сутринната поща ѝ донесе двѣ писма и една пощенска карта. Постѣдната

бѣше отъ Тодора, въ която твърдѣше, че били „всички добрѣ и щастливи," но като че думата „щастливи" не бѣше истинна. Поне, тъй се изглеждаше:

Първото писмо, което отвори бѣше отъ Иванча съ особни дракулки и криволци. Олеле! въздѣхнѣ Елисавета, страхъ ме е, че вѣтъра му е отнесълъ Грамматиката!

Мила ми Елисавето,

Не съмъ ти писалъ отъ какъ си заминала, но трѣба да си предполагашъ, че сме добря. Почти всичко що ни остави сме го изели. Тодоръ се труди да направи тиганици но неуспѣ. Вѣтъра бяхъ тесто. Чичо строшилъ една отъ чашитѣ ти, хей, онази съ розитѣ отвънъ, пакъ после скрилъ парчетата въ мишета дупка, въ хамбаря. Той не ми каза, ама, азъ ги намерихъ, и да си кажа правото не ми се хареса, защото мишката тамъ се беше пропитомила и излизаше да я храня всяка сутрина. Но и азъ извадихъ всичкитѣ парчета, които можахъ, при все че не съмъ увѣренъ да ли ще излезе пакъ.

Онизи день си екѣсахъ панталоните и трѣбваше да си обуя най-новите, защото Тодоръ не ми позволи да стоя у дома. Само да видишъ каква смехория е, да гледашъ вуйчо, кога мие съдовете. Види се, че беше се уморилъ да ги гледа натрупани на миялника. Трѣба да е строшилъ чашата, като ги е мѣлъ. Огънь нямаше, за да стопилиме вода, за това той ги оми съ студена. На ли не се миятъ тъй? Кърпи за избѣрване не намерихме, затова избѣрахме сѣдовете съ твоята пристелка. Уверяхъ те, Елисавето, че когато си дойдешъ ще се науча, какъ се миятъ сѣдове и приготвятъ легла, за да знаа, когато стана старъ Ергенъ, като вуйча.

Дивака му е умрѣзпало, и искаше да ти пише да си дойдешъ, но Робизонъ не беше съгласенъ. На другата сутрина следъ твоето заминаване имаше сражение съ възглавници, но трудно беше да уредимъ вечерята, затова не сме се упитвали вече. Леглата никакъ не сж спокойни, по начина по който ги прави Тодоръ. Колко ще се радвамъ, когато си дойдешъ. Не е тъй смѣшно, както си го мисляхъ, да играемъ на Робинсонъ Крузо. Сбогомъ. Хей, колко време ми взе, да ти пиша това писмо! Леля обича ли малки момчета, да и ходятъ на гости? Нейната служница знае ли да прави хубави тиганици?

Любезния ти Иванча

Елисавета сгнѣхъ писмото, усмихнѣ се, пакъ си каза: Време е вече да си отидѣ, защото Вуйчо почнѣлъ да запушва мишитѣ дупки, съ най-хубавитѣ ми цвѣтарници, и Иванчо да се тѣтри изъ готварницата съ най-новитѣ си дрехи.

Тогава тя отвори второто писмо, което бѣше отъ Дора.

Ето съдържанието му:

Драга ми Елисавето,

Ти ме помоли, да ти явяж, когато стане нужда да

се върнеш; затова ти казвамъ, време е да си дойдешъ. Увѣрена съмъ, че онѣзи трима души, които наказва съ отсъствието си, се кажатъ отъ все сърдце.

Иванчо дохожда у насъ за нѣколко минути тази заранъ, и си раствори сърдцето предъ мене. Мария пръжеше кравайчета, и той почна да поглежда тъй, като че му се искаше, затова азъ му дадохъ двѣ топли. Тогава той ми разказа всичкитѣ си мъчнотии.

Елисавето, кѣщата прилича, като че вихрушка е минжала презъ нея. Разбира се, че азъ не смѣхъ да отидѣ и предложа услугитѣ си, защото се страхувамъ да не докажѣ Тодора. Горкото момче! Снощи му дадохъ единъ самунъ хлѣбъ, а той ми благодари съ таквази усърдностъ, като че съмъ му подарила една златна рудница. Иванчо се види, да е растъженъ за тебе, а Вуйчо ти, като че е поомегналь.

Хайде, мила Елисавето, не бѣди коравосърдечна, но си ела веднага. Увѣрявамъ те, че много добръ ще те посрѣщнатъ. Надѣвамъ, че си си отпочинжала.

Както всякога твоя Дора.

Това писмо рѣши въпроса. Една бѣлѣжка бѣше пратена на Стояна, и най-послѣ Леля ѝ се съгласи да ѝ пустне, да си отиде на другия день.

* * * * *

Около два часа слѣдъ пладнѣ, на слѣдующия день, Стояна пристигна въ кѣщата на господарката си. Вуйчо имъ бѣше само въ кѣщи, но и той излезе на бърже.

Оле! каква е бъркотия! извика добродушното момиче; по тя се подлегна и не се миња дълго време, когато готварницата промѣни изгледътъ си до толкози, щото Елисавета ѝ намѣри, както обикновено, когато си дойде.

— Нѣма ли нѣкой у дома. Стояно? попита тя.

— Добръ! ще имаме време да ги зачудимъ, А! разбирамъ, ти си вече работила.

— Охъ! Господице Елисавето! само да бѣше видѣла, каква бъркотия бѣше изъ готварницата! Сега ще почна трепезарията.

Въ сѣщата минута нѣкой почука на вратата, и Дора влезе.

— Ахъ, Елисавето азъ тѣ видѣхъ, че си идешъ; затова дойдохъ да ти помогна, за да е въ редъ всичко, догдѣ си дойдатъ момчетата.

— Благодарѣ ти, Доро. Нѣка да идемъ горѣ. Стояно, приготи ми добра вечеря, и запали огъня на огнището въ трапезарията.

Горѣ изъ стантѣ всичко бѣше вавилония, но двѣтѣ момичета се залѣгнахъ, и въ единъ часъ време станяхъ голѣми промѣнения. Тогава Дора си отиде, а Елисавета слезе долу облѣчена, въ хубавата си сива рокля, съ единъ стрѣкъ хилиотропъ закопанъ на пазухата ѝ, и сѣдна на обикновенното си мѣсто, до кошницата за работа, въ трапезарията. Огъня весело го-

рѣше на огнището, трапезата бѣше сложена за вечеря, и всичко се виждаше засмѣно и приятно. Не се миња дълго време, когато Вуйчо ѝ си дойде.

— Добръ дошла Елисавето, каза той добро-правно. Радвамъ се, че си си дошла.

— Надѣвамъ се, че се радвате Вуйчо, отговори Елисавета, като придръпна най-удобния столъ за него, наблизо до огъня. А, и азъ се радвамъ да съмъ си у дома.

— Точно тогава се отвори, вратата и Иванчо весело привика, и се хвърли въ ръцѣтъ на Стояна. Наистина ли си дойде? Ще стоишъ ли? Ахъ! дошла ли си е Елисавета? но Елисавета бѣше вече предъ него, и Иванчо ѝ прегърна, като почна да плаче отъ радостъ.

— Иванчо, защо плачешъ? Не се ли радвашъ, че си дойдохъ! го питаше тя засмѣно. Но той ѝ стискаше още повече и ѝ пошепна: Плачѣ, защото се много радвамъ, че си си дошла. Тѣй ми се видѣше, като че те нѣма отъ сто години.

— Охъ, Иванчо. Иванчо! се извика Елисавета, като го цѣлунѣ, ти нѣмашъ яка — и какво ти е мръсно лицето!

— Ела горѣ, че ме поуреди, каза той, като ѝ дърпаше слѣдъ себе си. Когато го бѣше понеснѣтила и поуредила, слѣзохъ на долу по стълбата, тогава Иванчо се извика: Ахъ! какъ добръ ще спѣ довчера пакъ въ домашно легло!

Като влѣзохъ въ трапезарията чухъ се стѣпкитѣ на Тодора отъзадъ: Елисавета се скри задъ вратата и си турѣ прѣста на устата. Подѣи казва, Иванчо! му пришепна ти.

— Тодоръ си идѣше уморенъ и сърдитъ, но на вратата се спря смаянъ. Хх! какво значи това! се извика той, като видѣ приятнитѣ и добръ уредени стаи. Но, Иванчо неможеше да не гледа къмъ вратата, и като ѝ затвори, Тодоръ прегърна сестра си. Наистина ти казвамъ, че се радвамъ, гдѣто си си дошла, и ѝ цѣлунѣ. Този часъ образа на лицето ту почна да се измѣня, като се премахнахъ грижитѣ му.

Слѣдъ това навечерихъ се добръ, и прекарахъ весело останалата частъ отъ вечерята си. Малко говорихъ тогава, или по-послѣ за миналитѣ нѣколко дни; но отъ малкитѣ имъ услуги и търпѣливитѣ имъ думи, Елисавета можеше да за бѣлѣжи, че урока ѝ, макаръ малко строгичкъ, не бѣше бесполезенъ. Иванчо наистина се научи да мие съдове, управи легла, и дѣйствително спомагаше на сестра се. Вуйчо ѝ никога вече не натякваше, че имали служения пакъ. Но, ако се случеше нѣкой да забѣлѣжи нѣщо, довольно бѣше, само Елисавета да го изгледа, и съ едно смигване, да му спомни за неприятната опитностъ.

Догдѣ живи бжджтъ вуйчо имъ Илия, Тодоръ, или Иванчо не щжтъ да забравжтъ онази седмца, която прекарахъ безъ жени.

(Край)

Герои и мъченици.

(Преводъ).

Неотдавна въ единъ банкетъ нѣкой си ценикъ забѣлѣжилъ, че — днесъ липсова възвишено чувство и благородностъ въ характера, „Днесъ е невъзможно да съществуватъ герои и мъченици!“ се извикалъ той. „Тѣ сж само призрци на славното мнжло — но не сж дѣйствителни личности на настоящето.“

Единъ притежателъ на пространни мѣста въ каменно-въгленнитѣ рудници на Пенсилванія, изведнѣжъ му отговорилъ:

„Азъ знамъ единъ истински герой. Той е инженеръ въ една отъ каменно-въгленитѣ рудници въ Вестъ Питтсбургъ. Една нощъ въ машинното отдѣление, гдѣто работилъ самичкъ, избухналъ пожаръ. Слѣдъ като се старалъ всячески да угаси пламъцитѣ съ вода, той се припнжлъ до телефона и извѣститъ на работницитѣ въ рудницата. Долу имало четирисетъ и шестъ рудари, чиѣто животъ билъ въ ржцѣтъ на инженера, въ запалената стая.

Той спустижлъ кафеза, и чакалъ за знакъ, да го истегли на повърхнината. Най-послѣ знака пристигналъ, но пламъцитѣ били обхванжли покрива, и зданието било пълно съ димъ.

Инженерина не се уплашилъ, обаче, но истеглилъ кафеза съ осемнадесетъ души работници. Щомъ го испразнилъ, отъ ново го спуснажлъ, и въ нѣколко минути истеглилъ втори товаръ рудари. Едната страна на зданието се сгромолясало и греди падали отъ покрива. но инженерина стоялъ на мѣстото си, догдѣто били спасени и останалитѣ работници. Ржката му била още на лоста, когато излѣзълъ и послѣдния чловѣкъ отъ кафеза. Задавенъ отъ дима и ужасно изгорѣнъ, той билъ изнесенъ на вѣнъ, отъ пожарната команда.“

„Сега, казалъ Пенсилванецъ въ заключение, „споредъ мене инженерина не стои по-долу по геройство отъ Хораций, който бранилъ моста въ древността.“

„И азъ можъ да ви кажъ за единъ мученикъ,“ казалъ единъ священникъ отъ другата страна на трапезата. „Той е билъ чловѣкъ отъ моето звание. Посрѣдъ нощъ билъ събуденъ отъ крадци, които съ пищовъ опрѣнъ на грждитѣ му, го принудили, да си даде всичкитѣ пари и каквото скжпоцѣнно нѣщо имало изъ

кжщи. Най-послѣ тѣ се спрѣли предъ една каска, която се отваряла съ особенъ ключъ. Той имъ казалъ какво се намира въ нея — съдове за причищаване на черквата, чиѣто священникъ билъ той. Всичко негово си той билъ далъ, но не рачилъ да отвори каската, даже, когато револвера билъ отправенъ къмъ челото му. Той имъ казалъ, че по-предпочита да умре отъ колкото да имъ предаде священнитѣ съдове. Крадцитѣ трогнати отъ дързостта и благочестието му, пощадили живота му и напуснали кжщата.

„Можетъ да кажете,“ прибавилъ священникъ, „че идентъ му, за святостта на причистителнитѣ съдове, сж отивали до крайностъ, но трѣбва да допуснете, че той билъ готовъ да умре за религиозни начала, а това е мъченичество. Свѣта е пълненъ съ духа, отъ който ставатъ герои и мъченици.“

Роза Бонйжръ.

Раймондъ Бонйжръ и малката му фамилия, — Роза, на седемъ години, Августъ, Изадоръ и Юлиета — живѣли въ една скромна кжщица, въ Парижъ, на 1829 година. Той билъ чловѣкъ съ талантъ по живописството, но принуденъ да минува времето си, съ даване уроци по рисуване, за да поддържа дѣцата си. Жена му, София, давала уроци по пиано, като ходила отъ кжща на кжща цѣлия день, а по нѣкогашъ сѣдѣла вечеръ до срѣдъ нощъ, да шие за да искара и тя нѣщо за необходимоститѣ на живота.

Трудната работа и бѣдността скоро пренесли обикновенния си плодъ, и изнурената, майка умрѣла на 1833 год. Тритѣ по-голѣми дѣца били дадени, да ги гледа една проста женица, извѣстна съ името „Баба Катерина“ въ Champs Elysees, а най-малкото било дадено на роднини. За двѣ години тази добра жена се грижила за дѣцата, пращала ги на училище, макаръ че много била смущавана отъ Роза, която по предпочитала да играе въ Bois de Boulogne, като пълнила ржцѣтъ си съ маргаритки, отъ колкото да ѝ затварятъ въ училищната стая. Тя често казвала по-сетнѣ: „Презъ двѣ годишното си пребиванне тамъ, никога не съмъ стояла вжтрѣ, даже единъ часъ, когато времето е било добро.“

Най-послѣ бащата се оженилъ пакъ, и събралъ си дѣцата. Двѣтѣ момчета били дадени въ училище. Г-нъ. Бонйжръ заплащалъ, като давалъ уроци по рисуване, три пжти въ седмицата, въ сжщото учрѣждение. Ако Роза не

обича да ходи на училище, тя трѣбва да се научи на нѣщо полезно, затова ѝ дали, да се учи да шие при една шивачка.

Дѣтето мразяло шива, бодяло си прѣститѣ, и при всѣко набодване плачело за чистия въздухъ и слънчевината. Най-послѣ блѣдо и болничаво си отишло у дома си. Угрижения живописецъ, още веднѣжъ опиталъ да праща чедото си на училище; за това условилъ се да плаща и за неж по сѣщия начинъ, както и за момчетата си. Роза за скоро врѣме станжала любима на всичкитѣ момичета въ училището, на преградието Св. Антонъ, особено защото могла да рисува карикатурно учителкитѣ си. Учителкитѣ не одобрявали това, но не могли да не отбѣлѣжатъ оригиналността на рисункитѣ ѝ, затова внимателно били спазени въ единъ албумъ.

Дѣвойката не била щастлива. Естествено чувствителна — и кой поетъ, или живописецъ не е такъвъ? — тя не могла да търпи да носи басмѣна рокля, прости обувки, и да ѣде съ желѣзна лъжица отъ една тенекияна купа, когато другитѣ момичета носили хубави рокли и имали сребърни чаши и лъжици. Тя станжала меланхолична, не си учила уроцитѣ, пакъ се поболела, и трѣбвало да си отиде у дома.

Сега Раймондъ Бонийжръ много умно постѣпилъ. Рѣшилъ за нѣколко време да не прави планове за чадото си, но да види коя е естественната му наклоностъ.

Оставена на волята си, тя постоянно се намирала въ бащината си работилница, нѣкога рисувала, нѣкога правила гипсови модели и всѣкога копирала това, което той живописелъ. Никога не се уморявало, но прѣзъ цѣлия день пѣжла весело. Господинъ Бонийжръ внезапно разбралъ, че дъщеря му има голѣма дарба. Той почнѣлъ да ѝ учи внимателно, да знае да рисува точно, и перспективата ѝ да бѣде правилна. Тогава той ѝ пратилъ въ Лувръ да преписва картинитѣ на старитѣ живописци. Тука тя работила, съ най-голѣмо прилѣжение и въс-

хищенне, като незабѣлѣжвала нищо отъ това що се случвало по край неж. Директора на Лувръ казалъ. „Никога не съмъ виждалъ такво-зи прилѣжание и усърдие въ работа.“

Единъ день нѣкой си старъ Англичанинъ минувалъ и се спрѣлъ при триножника ѝ, като казалъ: „Копието (преписа) ти, синко, е превъсходентъ, безъ погрѣшка. Постоянствувай както си почнѣла и предричамъ ти, че ще станешъ велика артистка.“ Кolkото ѝ обрадвали малкото думи! Тя отишла у дома си, като си мислила за рѣшението, което сторила, когато била въ училището и ѣла съ желѣзната си лъжица, че нѣкой день и тя ще стане богата, като съученичкитѣ си, и ще се снабди съ удобствата на живота.

Копията ѝ на образцовитѣ картини на великитѣ артисти били наскоро продадени, и макаръ, че били дадени на долни цѣни, тя радостно давала паритѣ на баща си, който се нуждаелъ отъ помощъ, по-вече отъ всѣки другъ пѣтъ. Втората му жена имала двѣ момчета, когато се оженилъ той за неж, а сега се родило и трете, Германъ. Всѣка нара, която изработила Роза, трѣбвала за поддрѣжката на седемтѣ дѣца. Машеха ѝ била добра домакния, и отговаряла на назначението си, като майка.

Роза била вече на седемнадесетъ години,

и обичала еднакво ландшафта, историчното живописство, както и сцени отъ народния животъ; но случило се да испише една коза, и до толкози ѝ се харесала работата, щото рѣшила да вземе за специалностъ живописанieto на животни. Тѣй като нѣмало пари да си доставя модели, тя ходила пѣшъ на близнитѣ села. Често пѣти си вземала въ джеба, само единъ уломъкъ хлѣбъ, но въобще и него забравяла да ѣде. Много често слѣдъ работение презъ цѣлия день, тя си е дохождала вечеръ изморена отъ дѣжда, и обуца пълни съ калъ.

Тя заучвала животнитѣ и по другъ начинъ. По край самия Парижъ имало касапници. Ма-

РОЗА БОНИЙЖРЪ

каръ, че дѣвойката обичала животнитѣ и ненека-
ла да ги гледа, като страдатъ, то тя се
принуждавала сама да гледа, когато ги колятъ,
за да може да опише по-добъръ смъртната аго-
ния (мжка) на картина. При все че трѣбвало
да се срѣща съ мѣсари и касапи, никой никога
не се отнесълъ грубо къмъ нея. Много пѣти,
като сѣдѣла на купчина сѣно, съ боитѣ си, тѣ
се трупали около нея, за да гледатъ на кар-
тинитѣ. Свѣта скоро се научва, дали едно моми-
че е усърдно въ работата си, и обносната му
бива съобразно съ поведението ѝ.

На деветнадесетъ години Роза поискала да
опита щастieto си, и да види какво ще ка-
жатъ критицитѣ. За това пратила на изложе-
нието на Изящнитѣ Искуства двѣ картини: „Ко-
зи и овца“ и „Двата заяка.“ Публиката ги
удобрила и печата се отзовава благосклонно.
На слѣдующата година картинитѣ: „Животни
на паша,“ „Крава лежи въ ливада“ и „Конь
за проданъ,“ привлекли още по-вече внимание.
Двѣ години по-късно тя изложила дванадесетъ
картини. По-вече и по-вече критицитѣ ѝ хва-
лили, и живота, за Бонийжровото семейство, ста-
валъ по-малко трънливъ.

По триумфа дошълъ на 1849 година, ко-
гато била на двадесетъ и седемъ години. Пре-
красната ѝ картина: „Капталеския волъ“ взела
златния медаль, и била купена отъ Англия.
Хораций Верне, председателя на комисията
на наградитѣ, посрѣдъ блистателното събра-
ние, провъзгласилъ коронованната живописка, и ѝ
далъ отъ страна на държавата, една превъсход-
на Севреска ваза.

Раймондъ Бонийжръ се виждалъ, като подмла-
денъ отъ славата на чедото си. Нейната сполу-
ка принесла почетъ и на него, защото веднага
билъ назначенъ за директоръ на държавното
училище за дѣвойки по рисуване. Но отпочив-
ката отъ бѣдностъ и грижи пристигнала късно,
и той умрѣлъ презъ същата година. „Той има-
ше велики идеи,“ казва дъщеря му, „и ако не
бѣше принуденъ да дава уроци за поддържката
ни, би станалъ по-познатъ, и днесъ мо-
жеше да се бори между другитѣ велики жи-
вописци.“

Вмѣсто него, Роза назначили за директоръ,
а Юлиета, сестра ѝ, станжала учителка въ
училището. Същата тази година тя извадила
„Ораческата сцена въ Ниверне,“ сега въ Люк-
сембургската Галерия, която ѝ мислятъ, за
второ по важностъ, слѣдъ „Конския панаиръ.“
Поръчки сега отъ всѣкъждѣ идели, и до толко-
зи, щото едвамъ могла да изработи половината
отъ тѣхъ. Единъ богатъ Холландецъ ѝ пред-
ложилъ хиляда лева за една картина, която

могла да испише вжтрѣ въ два часа време; но
тя отрекла.

Четири години по-късно слѣдъ осемнаде-
сетъ мѣсечно приготвление тя исписала: „Кон-
ския панаиръ.“ Тази картина възбудила голѣмъ
ентузиазмъ въ Англия и Америка. Тя била про-
дадена на единъ Англичанинъ за четиридесетъ
хиляди лева, и най-послѣ била препродадена
на единъ Нью-Йоркски гражданинъ. Никой, отъ
тѣзи които сж видѣли картината, може да заб-
рави онѣзи Нормандски коние. Когато ѝ пише-
ла, казватъ, че единъ галенъ конь стѣпилъ на
платното, и прокаралъ краката си. Тѣй си
уничтожилъ многомѣсечния ѝ трудъ.

Тази картина толкози много се харесала,
щото карали Наполеонъ III. да ѝ даде Ордена
на Почетния Легионъ. Макаръ, че била канена
на банкета въ Тюйлери, въ който се канятъ
само артиститѣ, на които Академията на Изя-
щитѣ Искуства е направила най-голѣмитѣ по-
чести, пакъ Наполеонъ не се усмѣнилъ да ѝ го
даде, да не би общественното мнѣние да бжде
противно, като се награждава жена.

Ето какъ описва Хенри Баконъ, начина
по който Роза Бонийжръ получила Почетния
Кръсть: „Императора бѣше напусналъ Парижъ,
за една къса лѣтна расходка въ 1865 година,
и остави Императрицата, като Регентка. Отъ
императорската резиденция въ Фонтенбло до
къщата на Роза Бонийжръ разстоянието не е
голѣмо. Пѣтната врата била отворена и Импе-
ратрицата отишла сама въ работилницата на
артистката, която била занята съ работата си.
Роза станжала да посрѣщне гостинката си, но
послѣдната хвърлила ржцѣтѣ си около врата
ѝ, и ѝ цѣлунжала. Визитата не била дълга.
Императрицата била си вече тръгнжала, тро-
потѣтъ отъ колата ѝ се чувалъ надалечъ, ко-
гато артистката намѣрила, че Императрицата,
като се навела да ѝ цѣлуни, закопчала на
блузата ѝ, Ордена на Почетния Легионъ.“ По-
послѣ тя била награждена съ Леополдова Поче-
тенъ Кръсть отъ Белгийския царъ, който каз-
ватъ, че за първъ пѣтъ билъ даденъ на жена.
Сжщо тѣй, тя получила декорация отъ Испан-
ския царъ.

Въ приготвленията си да живописе „Кон-
ския панаиръ“ и други подобни картини, тя е
била принудена да се срѣща съ мъже, и намѣ-
рила е за добръ, да се облача въ мъжски дре-
хи. Единъ смѣшенъ случай разказватъ относи-
телно мъжското ѝ облѣкло. Единъ день, когато
се върнжала отъ село, казали ѝ, че една отъ
приятелинтѣ ѝ била злѣ болна. Роза не се
спрѣла да си промѣни облѣклото, но прибър-
зала да иде при болната. Нѣколко минути слѣдъ

пристиганието ѝ, и доктора за когото били пратели, пристигналъ. Като влѣзълъ, видѣлъ, че единъ младъ господинъ сѣди при леглото на болната, съ ржката си покрай врата ѝ. Той си помислилъ че е сгоденика на болната, и се отлѣгилъ набързо. „Тичай да го стигнешъ! Той мисли, че си сгоденика ми и си отива, като ме оставя да умрѣ!“ се извикала болната дѣвойка. Роза се припижла на долу по стълбата, и наскоро се върнала съ скромния лѣкарь.

Тя има нужда отъ мъжското си облѣкло и въ дългитѣ си пѣтешествия, презъ Пиренеитѣ за въ Испания, или въ Шотландскитѣ Височини. Въ тѣзи случаи тя е всѣкога придружена отъ най-близната си приятелка, Госпожица Мика, която сама е отлична артистка, чиято майка е вдовица и кѣщува за двѣтѣ предадени приятелки.

Въ Шотландия тя исписала: „Сутрина въ Височинитѣ.“ Въ Англия ѝ сж отнесли като на княгиня. Сжръ Едвинъ Ландсиръ, за когото мнозина приказвали, че ще се ожжи Роза, казалъ, като видѣлъ „Конския панайръ.“ „Тя ме надминува. Не е лесно да се търпи, една жена да те надмине.“

Роза Бонийъръ стои на чело въ званието си, и е позната артистка. Картинитѣ ѝ ѝ донасятъ огромни сумми и се ѝ обогатили. Картината ѝ „Изгледъ въ Пиренеитѣ“ била продадена за петдесетъ хиляди лева, а нѣкои други, даже, два пѣти по-скѣпо.

Тя раздава голѣма частъ отъ приходитѣ си. Една артистка, на която не искали да ѝ помогнатъ нѣколко богати артисти, се отнесла до Роза Бонийъръ, която изведнѣжъ снела отъ стѣната си една малка, но цѣнна картина, и ѝ е дала, продадена била на добра цѣна. Единъ младъ скулпторъ, който много харесвалъ картинитѣ ѝ, пратилъ ѝ сто лева, и ѝ молилъ да му прати нѣкоя малка рисунка, като казалъ, че тѣзи му били всичкитѣ пари. Тя изведнѣжъ му пратила единъ ескизъ, който струвалъ най малко хиляда лева. За нейни роднини, както и слуги остарѣли на службата ѝ, тя всѣкога промишлява изобилно.

Облѣклото ѝ е много просто. Любимитѣ ѝ краски, сж черно, кафяно и сиво. Роклята ѝ бива проста фуста съ жакетка отгорѣ. Когато приеме покана за въ обществото, нѣщо което много рѣдко се случва, тя си туря само една дантелена яка, но това е всѣкото ѝ украшение. Роклята ѝ за работа бива обикновено една дълга сиво-ленена, или сиво-фланелена блуза, която достига до краката ѝ. Тя се е научила, че тѣсната рокля прѣчи на умствената и тѣлесната работа. Роза е ниска на растъ, съ малки рж-

цѣ и крака, сини очи, но благородно и интелегентно лице.

Тя е неуморима работница, като става сутрина на шестъ, и работи презъ цѣлия день. Толкози е занята, щото едвамъ ли има време за развлечения. Единѣжъ ѝ пратили билети отъ театъра. Тя работила, догдѣто пристигналъ фетона. „Готова съмъ“, казала Роза, и отишла съ катадневната си рокля. Единъ добръ облѣченъ господинъ, въ съседната ложка, ѝ гледалъ съ голѣмо призрѣние, и най-постѣ излѣзълъ да намѣри управителя на театъра.

„Коя е тази жена въ ложата до моята? казалъ той разядосано. „Тя е облѣчена съ една вехта басмѣна рокля, нацапана съ бои. Меризмата е ужасна. Испадѣте ѝ! Ако не ѝ испадите, никога вече не ще да стѣпнѣ въ театъра ви.

Управителя отишелъ въ ложата, и като се върналъ казалъ му, че тя е великата артистка.

„Роза Бонийъръ ли! Кой би си помислилъ? Моляхъ ви, извинѣте ме предъ нея. Не смѣхъ вече да се върна въ присѣдствението ѝ.“

Обикновено, тя се расхожда вечерно време, гдѣто често размишлява върху нови предметни за четката си, въ вечернитѣ тихи часове. Тя е казала на едно своя приятелка слѣдното: Отъ десетата си година до сега съмъ все учила. Изучвала съмъ природата, и до колкото съмъ могла, трудила съмъ се да изразя идентѣ и чувствата, съ които ме е надххала. Искусството е тиранинъ. То изисква сърдцето, мозъка, душата, тѣлото, цѣлия чловѣкъ. Нѣма сполука, ако едно отъ тѣзи линсова. Азъ се вѣнчахъ за искусството. То ми е мѣжа, свѣта, идеала, въздуха, който дишамъ. Нищо друго не знамъ, къмъ нищо друго не чувствамъ, за нищо друго не мислѣ. Душата ми въ него намира най-голѣмото си задоволствие. Нѣмамъ наклоность къмъ обществото — нито интересъ въ глупоститѣ му. Всичко, което желямъ, е да ме познаватъ отъ работата ми. Ако свѣта чувствава и ги разбира, сполучила съмъ. Ако бѣше се повдигналъ въпроса върху моята способность, да ли можъ да напишѣ „Конския панайръ“, за която картина Англия ми плати четирисетъ хиляди лева, рѣшението щѣше да е противъ мене. Но азъ чувствахъ въ себе си способностьта да ѝ напишѣ: развивахъ ѝ, и най-постѣ изработихъ картината, която удобряватъ най-голѣмитѣ критици. Не можъ да търпѣ жени, които просѣтъ позволение да мислѣтъ.

Когато Пруссия побѣди Франция, заповѣдъ се издала, да се спазятъ кѣщата и картинитѣ на Роза Бонийъръ. Даже, слугитѣ ѝ могле свободно да ходѣтъ. Селянитѣ наоколо обожа-

ватъ великата жена, която живѣе въ замѣка, и сѣ готви да ѿслужи, защото всѣкога имъ говори приятно. Роза Бонйжръ е на седем-десетъ и три години и здравето ѿ отпада отъ день на день.

Гюзеппъ Гарибалди.

Малцина достигатъ до величие. Мнозинството се влече съ общото течение, тъй като нѣматъ ни планъ, ни цѣль предъ себе си. Тѣ живѣятъ тамъ, гдѣто сѣ живѣли бацитѣ имъ, като не мислятъ за,

по натаѣкъ отъ съ-сѣдството, или гра-да си, и умираѣтъ въ тѣсния кръгъ на общественния си животъ.

Не е билъ тъй случая, обаче, съ Гюзеппъ Гарибалди, синъ на прости родители, роденъ на 1807 година, въ Южна Франция. Баща му билъ морякъ съ многочислен-но семейство, но не умѣлъ да заварди малкото имущество, което придобилъ. Майката била жена съ честолюбие, енергия и благороденъ характеръ. Истина е, че ако се търси причината на величието на кой да е мъжъ, то рѣдко има нужда да се оти-ва по-надалечъ отъ майката. Ето доказателство, защо има нужда отъ добръ възпитани и бла-городни жени, на всѣкъдѣ по свѣта. Хора, подобни на Гюзеппъ Гарибалди, не се раждатъ отъ лекоумни и по модата жени.

Относително майка си, великия солдатинъ писалъ по-късно въ живота си тъй: „Тя бѣше образецъ за майки. Нежната ѿ обичъ къмъ мече, възможно е, че бѣше твърдѣ голѣма; но не дължѣ ли на любовта ѿ, на ангелския ѿ ха-рактеръ, даже, малкото добро, което се намѣрва въ моя? Често пѣти между най труднитѣ сцени на моя буренъ животъ, когато съмъ оставалъ

неповрѣденъ между тласканията на вълнитѣ на разярения океанъ, или между градушката отъ коршуми на бойното поле, струвало ми се е, че тя ме придружава. Умомъ съмъ ѿ виждалъ, да колѣнчи предъ Всевишния — милата ми майка! да се моли за живота на сина си; и съмъ вър-валъ въ силата на молитвитѣ ѿ.“ Не е чудно тогава, че е често повтарялъ слѣдующитѣ думи: „Дайте ми да възпитама майкитѣ на единъ на-родъ, тогава правѣте съ синоветѣ каквото щете.“ Гюзеппъ билъ дѣятелно момче, занимавалъ се съ книгитѣ си, обичалъ да се искачва по оса-мотенитѣ планини наоколо домътъ си, и съ че-тири очи гледалъ на кждѣ има по-вече кипещъ въ живота. По нѣкога той искарвалъ хлѣба си

съ ловенне риба въ Ривьерата; по нѣ-кога отивалъ съ ба-ща си по морскитѣ му пѣтишествия. Той ималъ неособико-венно нежно сърд-це, съединено съ из-вънредна бестраш-ливостъ. Единъ жъ намѣрилъ единъ щурець, занесълъ го въ къщи, но ка-то го хващатъ стро-шилъ му крака. Тол-кози му дожелѣло за бѣдното насѣ-комо, щото отишелъ въ стаята си и пла-калъ нѣколко часо-ве. Другъ единъ пѣтъ, като стоялъ на край брѣга, ви-дѣлъ, че една же-на паднѣла въ рѣ-ката, като перяла. Безъ да мисли за живота си, той ско-

ГЮЗЕППЪ ГАРИБАЛДИ.

чилъ въ водата и ѿ избавилъ.

Родителитѣ му, като видѣли, че лесно схва-ща математиката и заучва езици, поискали да се учи за священникъ; но той по-обичалъ мо-рето и опасноститѣ отъ колкото домосѣдението. На дванадесетата си година, като се уморилъ отъ учение, съ нѣколко свои другари, турили си храна и вѣдицитѣ въ една ладия, и трѣг-нѣли къмъ истокъ, за да си търсѣтъ щасте-ето. Бѣлнуванията имъ, обаче, за величие ско-ро се окончили безславно. Бащата Гарибалди взелъ друга ладия. Достигнѣлъ и уловилъ дѣ-цата моряци.

На двадесет и първата му година намърваме, че Гарибалди е подкапитанъ въ малкия корабъ „Кортезе“, който заминувалъ за Черно-море. По пжтя били обирани три пжти отъ морски разбойници. Последния пжтъ имъ съблѣкли и дрехитѣ отъ гърба. Като слѣдствие отъ това, младия началникъ се разболѣлъ въ Цариградъ, и билъ гледанъ отъ нѣкои италиански изгнаници. Бѣденъ, както сж почти всички, които сж родени да бѣждѣть водители, той трѣбвало да работи, за да плати разноситѣ, станжали презъ време на болѣдуването му. Чрезъ добрината на лѣкаря, който го гледалъ когато билъ болѣнъ, той намѣрилъ мѣсто да учителствува. Когато се вече отплатилъ, върнжлъ се на морето и станжлъ капитанинъ. Билъ вече на двадесет и седемъ години. Когато билъ малко момче, баща му го билъ завелъ въ Римъ, отъ тогава той все се молилъ за разпокжсана Италия. Той разбралъ какъвъ трѣбва да е билъ вѣчния градъ въ древната си слава; представилъ си, че може да стане пакъ гордостъта и славата на съединения народъ, въ бѣджцето. Той си спомнилъ, че Италия е била бойното поле на Франция, Испания, и Австрия, когато царието сж се карала за сила и първенство. Той видѣлъ завоевателя на Европа самъ побѣденъ въ ужасния русски походъ; тогава не е можалъ да забрави Виенския Конгресъ, и на чина, по който распокжсалъ единъ народъ помежду другитѣ държави. Австрия взела Ломбардия и Венеция; Парма и Лукка били дадени на Мария Луиза, втората жена на Наполеона; двѣтъ Сицилии на Фердинанда II., който ги управлявалъ съ желѣзна тояга, гдѣто граждани за маловажни причини били бити до смъртъ на публичнитѣ мѣста. Нечисти задани, ископани подъ морето, безъ свѣтлина и въздухъ, били натѣпкани съ патриоти, чиято, единствена, вина била желанието имъ за свободно отечество. Народа възстанжлъ въ Неаполъ и Сардиния и искалъ конституция, но Австрия скоро помогнала, за да се въстанови деспотизма. Царнетѣ имали божественни права; народа нѣмалъ. Никой не иска самоволно да си намали силата. Народната свода се обезпечавала най-добрѣ, когато силата не е въ ржцѣтъ на едного. Управлението на мнозинството е свобода; а на нѣколцината е деспотизмъ.

Гарибалди, види се, записвалъ на ума си тѣзи нѣща. Крѣвѣта му възвирала, като гледалъ робството на народа си.

Точно въ това време, Маццини, единъ младъ генуезски адвокатинъ, основалъ едно дружество наречено: „Млада Италия“, и хранилъ надѣжда, въ онзи отчаятеленъ периодъ,

да направи отечеството си република. Гарибалди билъ готовъ да спомага всячески. Първоначалния планъ билъ да превзематъ селото Св. Юлианъ, и да почнатъ въстанието отъ тамъ, но, както обикновенно, имало издадникъ между заговорницитѣ; изненадани били и Гарибалди, заедно съ другаритѣ си билъ осжденъ на смъртъ. Това било не предвиденна случка за младия морски капитанинъ. Облѣченъ въ селски дрехи, той избѣгнжлъ презъ планинскитѣ проходи въ Ница, казалъ сбогомъ на милата си майка, и трѣгнжлъ за въ Южна-Америка. Горко! че толкози скоро научилъ, какви сж слѣдстви-ята отъ работенне за свободата на Италия.

Той пристигнжлъ въ Рио-Жаниеро, бѣденъ и бѣжанецъ; но тамъ намѣрилъ нѣколцина изгнани съотечественници, които му спомогнали да си купи единъ търговски корабъ, и той се захванжлъ на работа. Но ума му непрестанно билъ заетъ съ свободата. Рио-Гренадската република, точно въ това време, се била отдѣлила отъ Бразилия. Ето, случай да се бори за свобода. Едно малко бронено корабче си намѣрилъ, което нареклъ „Маццини“, и съ двадесетъ души свои другари, той трѣгнжлъ да се бие съ империята. Стѣдъ като хванжли единъ корабъ натоваренъ съ медъ, слѣдующия корабъ който срѣщнали ги нападнажлъ, ранилъ Гарибалди въ врата, и ги хванжли всичкитѣ робие.

Малко по-късно, като се опитвалъ да избѣгне, той билъ бесчеловѣчно битъ съ единъ книжаль, тогава съ вързани ржцѣ, турили го да виси за два часа. Мжнитѣ му били неопикуеми. Тѣлото му горѣло отъ треска, а вжжето прерѣзвало мѣсата на ржцѣтъ му. Да не била Сенора Алемонъ, една бестрашлива жена да го избави, той щѣлъ да умре, още тогава. Стѣдъ двумѣсеченъ затворъ и истязаванне, като видѣли, че той не се отказва ни отъ единъ отъ своитѣ планове, за оснновената си република, пуснали го, безъ да го сжждѣтъ. Но той веднага, пакъ се присѣдинилъ при другаритѣ си.

Стѣдъ нѣколко сполучливи сражения, кораба му претърпѣлъ коработрошенне, почти всичкитѣ му другари се издавили, но той билъ чудновато избавенъ. Сега вече сърдцето му било осамотено. Той пише въ дневника си: „Чувствувахъ нужда отъ обичъ, и силно желахъхъ да се намѣри нѣкой, който да ме обича, защото състоянието на ума ми, ми се видѣше нетърпимо.“ Най-послѣ трѣбова да помнимъ, че бестрашливия, младъ капитанинъ е билъ чловѣкъ и ималъ е нужда отъ обичъ. „Той всѣкога гледалъ на жената, като на най-свършенното сжщество;“ но никога не си помис-

ловалъ даже, че е възможно да се ожени тъй, като живота му билъ неостановенъ.

Около това време той се срѣщналъ съ една черно-коса, черноока, висока, и представителна мома, толкози дързостна и неустрашима, колкото билъ и той. Анита принадлежала на богато семейство. Баща ѝ билъ разяренъ противъ младата двойка, макаръ че, слѣдъ години, когато Гарибалди се прославилъ, той имъ писалъ едно опростително писмо. Тѣ се обожавали единъ другъ; и сърдцето на солдата не било, вече, осамотено. Тя била при страната му въ всѣко сражение, като въртѣла сабята надъ главата си, за насърчение на другаритѣ. Когато нѣкой солдатинъ падаль мъртавъ при краката ѝ, тя вземала оржжието му и сама стрѣляла. Когато ѝ предумвалъ мъжа ѝ да слѣзе долу, защото непрестанно билъ загриженъ за неѣ, тя отговорила: „И да слѣза долу, само ще идж да искарамъ онѣзи страхливци отъ скривалището имъ, и тогава пакъ ще дойдж тука.“ Въ едно отъ сраженията, тя била заобиколена отъ двадесетъ и по-вече души неприятели, но тя боднѣла коня си и минѣла посрѣдъ тѣхъ. Отъ първо тѣ останжли, смаяни, сторило имъ се, че тя била нѣщо невещественно; тогава почнжли да стрѣлжтъ и убили коня ѝ, а неѣ взели робиня. Отъ неприятелитѣ си тя испросила позволение, да търси мъжа си между умрѣлитѣ, и като го не намѣрила, рѣшила се де избѣгне. Сжщата нощъ, когато другитѣ спѣли, възсѣднѣла единъ конь, спуснѣла се презъ горитѣ и четири дни прекарала безъ храна. Последнята нощъ — имало силна буря — била преслѣдвана отъ неприятели, но тя вкарала коня си въ една дълбока рѣка, около петстотинъ метра широка, и като се уловила за опашката му, оставила животното да ѝ принесе на другия брѣгъ. Слѣдъ осемъ дневно скитанне, най-послѣ намѣрила мъжа си. Нѣщо година и половина слѣдъ тази случка, се родило първото имъ дѣте, Менотти, наречено на името на великия Италиански Либералъ. Гарибалди се биѣлъ за една бѣдна република, и самъ билъ лишенъ отъ всичкитѣ потребности за живота. Единъ день отишелъ на далечъ презъ блатата, за да купи дрехи за жена си и дѣтето си. Въ отсъствието му, другаритѣ му били нападнѣти отъ Империялиститѣ, и Анита трѣбвало да избѣгне на конь, въ една страшна буря съ дванадесетодневното си дѣте. Три мѣсеца по-послѣ, дѣтето щѣло да умрѣ, когато били принудени да бѣгатъ презъ блатата и рѣки, ако майка му не го носила въ една цѣдника вързана за врата ѝ, и тъй го сгрѣвала съ джхѣтъ си.

Слѣдъ шестгодишна, вѣрна служба, въ Южно-Американската република, Гарибалди се рѣшилъ да се установи съ семейството си, въ Монтевидео, гдѣто почнѣлъ да се занимава съ учителствование. Но наскоро пакъ билъ увлеченъ въ войната, и неговия „Италиански Легионъ“, състоящъ отъ четиристотинъ мъже, се прочулъ въ Европа, както и въ Америка, за храбростта и сполуката си, при най затруднителнитѣ обстоятелства. Признателния народъ направилъ Гарибалди „генералъ“, и далъ на разположението на легиона му пространна частъ земя. Но войводата казалъ: „Монтевидескитѣ Италианци се бихж отъ любовъ за свобода, а не за печалба, или повишение“, и подарѣка не билъ приетъ. Сжщевременно Гарибалди и семейството му, били до толкози бѣдни, щото си лѣгали съ захожданието на слѣницето, по причина, че нѣмали пари да си купжтъ свѣщи. Едничката си риза далъ на единъ свой другаръ. Когато се научилъ Военния Министръ за голѣмата му нѣмотия, пратилъ му петстотинъ лева. Той въсприелъ, само половината за жена си и дѣцата си, а молилъ, другата половина да се даде на една бѣдна вдовица.

Четиринадесетъ години се изминжли отъ избѣгванието му отъ Италия. Билъ вече на четиридесетъ и една година, въ цвѣтътъ на живота си и върха на силата си. Италия била узрѣла за революция. Карлъ Албертъ, Сардинския кралъ, билъ готовъ да даде конституционна свобода на народа си, и да се бори противъ Австрийското иго. Гарибалди вѣрвалъ, че часа билъ дошелъ, и казалъ сбогомъ на Монтевидесци, които не искали да се раздѣлжтъ отъ него. Той взелъ съ себе си петдесетъ и шестъ души отъ Италианския Легионъ и отплавалъ за Ница. Любезната му Анита ошила едно Сардинско знаме, изрѣзано отъ една червена риза и едно вехто парче зеленъ платъ. На пристиганието си тѣ били добрѣ приети. Гарибалдевата майка прибрала Анита и тритѣ ѝ дѣца: Менотти, Мерезита и Рикчиотти. Генералъ Гарибалди се представилъ веднага на Карлъ Алберта и му предложилъ услугитѣ си. Облѣклото му въ този случай било: червена шапка, вишнява блуза и бѣло палто съ вишнява подплата, съ увиснѣла сабя и забоденъ ножъ на пояса. Краля, види се, като си спомнилъ, че храбрия солдатинъ билъ веднѣжъ републиканецъ по чувство, сторилъ голѣма грѣшка, гдѣто отрекълъ да приеме помощта му. Нищо не го обезсърдчавало, той прибързалъ да иде въ Миланъ, но било късно, защото слабия кралъ го билъ вече отетѣпилъ на Австрия. Карлъ Албертъ наскоро се отрекълъ отъ пре-

стола, въ полза на сина си, Викторъ Емануилъ.

Презъ това време Римъ се прогласилъ за Република, и Пий IX., трѣбвало да бѣга отъ града. Гарибалди билъ повиканъ да ъж брани и влѣзълъ съ войскитѣ си презъ Априлъ, на 1849 година. Англия и Франция стояли неотрални, до като Римъ се борилъ за свободата си. Но горко! Лудовикъ Наполеонъ, тогава председателъ на Френската република, искалъ да угоди на Папската партия, затова пратилъ войска да помогне на Папата. Когато Римъ видѣлъ, че този чловѣкъ, който стоялъ на чело на една република, билъ готовъ да забие ножъ въ сърдцето му, тогава народа въстаналъ и се били, като тигри. Мжжѣтъ напуснали дюкянитѣ си, съ какъвъ да е видъ оржжие въ ржка, а женитѣ ги насърдчавали съ удобрението си. Римъ устоялъ близо три мѣсеца противъ Австрия и Франция. Гарибалди се показалъ необикновенъ предводителъ, но края дошелъ. Пий IX., отново влѣзълъ въ града и Републиката била смазана отъ монарситѣ. Когато всичко било вече изгубено, Гарибалди събралъ солдатитѣ си и като се качилъ на коня си, извикалъ: „Венеция и Гарибалди не се предаватъ. Който иска, нѣка ме слѣдва! Италия, още не е умрѣла!“ Презъ пусти планински пжтеки, съ Анита и двѣстѣ души солдати, достигналъ на другия брѣгъ на Адриатическото море, гдѣто ги чакали тринадесетъ ладии, за да ги отнесжтъ въ Венеция. Деветъ отъ ладитѣ били взети отъ Австрийцитѣ, останжалитѣ избѣгнали, но по-сетитѣ и тѣ били изловени и хората застрѣлени изведнѣжъ. Генерала и жена му побѣгнали въ една нива, гдѣто постѣдната лежала злѣ болна, съ главата си на колѣнитѣ му. Нѣколко селяни, макаръ, че се страхували да не ги наамѣрижтъ Австрийцитѣ, довели една кола и занесли умирающата жена въ най близната кжща, гдѣто шомъ ъж сложили на постелката изджхнжала, съ главата си олѣгнжта на Гарибалдевата ржка. Поразенъ отъ загубата на идола си, той станалъ като безчувственъ и не се грижалъ, дали ще го взематъ робъ, или не. Най-послѣ примолень да бѣга заради Италия, той накаралъ селянитѣ да му се обѣщажтъ, че ще погрѣбѣжтъ Анита, подъ сѣнката на близнитѣ, борове дървета. Отъ тамъ презъ планини и долини наамѣрилъ убѣжище между скалитѣ на островъ Капрера. Нищо друго не му оставало, освѣнъ да търси убѣжище въ Севѣро-Американскитѣ щати.

Благородния Генералъ не просилъ отъ никого помощъ, като пристигналъ въ Нью-Йоркъ. Мислилъ, както мислжтъ вспчкитѣ здравомислящи хора, че работата е честно нѣщо, и поч-

нжалъ да си искава хлѣба съ работение въ една свѣщарница. Каква голѣма разлика между способния генералъ и мнозина гордѣливи млади господиновци и госпожи, които сж по съгласни да ги поддържатъ приятелитѣ и роднитѣ имъ, и тѣй да живѣжтъ отъ милостиня. Горко! на Америка, ако гражданитѣ ѝ нѣкога достигнжтъ да мислжтъ, че работата е унижение.

За година и половина той работилъ търпѣливо, като дѣцата му били отдалечени отъ него приблизително петъ хиляди километра. Тогава той станжалъ капитанитѣ на единъ търговски корабъ, който работилъ между Перу и Китай. Когато му казали, че на връщание може да донесе робие отъ Китай въ Южна Америка той не рачилъ, като казалъ: „Никога не щж да търгувамъ съ чловѣческа плътъ,“ Америка може да купува и продава четири милиона чловѣчески сжщества, но Гарибалди не въсприема. Слѣдъ четири години, той се рѣшилъ да се върне въ Италия. Съ малкото пари, които спестилъ, той купилъ половината отъ канаристия островъ Капрера, на близо до Сардиния, чинто брѣгове го укрили веднѣжъ. Тамъ той си съградилъ едноетажна кжща и си прибралъ дѣцата, защото майка му умрѣла.

Презъ това време, Кавуръ, великия италиански държавень мжжъ не стоялъ празень. Когато Наполеонъ III. подигналъ война противъ Австрия въ 1859 год., Кавуръ се присѣдинилъ съ него. Той повикалъ Гарибалди отъ Капрера и го направилъ главнокомандующъ Генералъ на Алпитѣ. Червената блуза и бѣлата намѣтка вджхнували довѣрие въ народа. Ломбардия се въоружила. Всѣка кжща била отворена и всѣка трапеза сложена за Освободителитѣ. Тогава се почнали редъ сражения, въ които съ смѣлостъта и вѣщината си, Гарибалди направилъ името си ужасъ за Австрия, а надѣжда и гордостъ за Италия. Тоскана, Модена, Парма и Лукка, сами се присѣдинили къмъ Викторъ Еманула. Сраженията при Маджента и Солферино, до толкози смазали Австрия, щото на драго сърдце отетжпила Ломбардия. Най-послѣ се виждало, като че Италия ще се освободи и съедини въ едно. Гарибалди трѣгналъ съ прочутитѣ си „Хиляда“ за да оттърве двѣтѣ Сицилии отъ омразното нго на Фрацискъ, сина на Фердинандъ II. Първото сражение станжло при Палермо. Неаполетанцитѣ били четири пжти по-вече отъ Гарибалдевата войска, но били разбити, слѣдъ четиричасно сражаванне. Тогава народа се усмѣлилъ да некаже истиннитѣ си чувства. Селяни надошли отъ планинитѣ, а женитѣ носили червени рокли и черве-

ни пера. Когато трена разнасялъ солдатитѣ отъ единъ градъ на другъ, народа се трупалъ по край станицитѣ и викалъ урра до пресипване. Тѣпани били, и зурли свирѣли, а женитѣ се претискали, коя по-напредъ да цѣлуни ржката, и похване намѣталото на Италианския Левъ. На всѣкъждѣ той билъ най-храбрия между храбритѣ. Единъжъ когато билъ заобиколенъ отъ драгуни, които му викали да се предаде, той извадилъ саблята си, и казалъ: „Азъ съмъ Гарибалди; вий трѣбва да ми се предадете.“

Но пакъ, между всичката тази почетъ, военна сполука и първенство, защото билъ избранъ за Диктаторъ, той билъ до толкози бѣденъ, щото самъ си перялъ червената риза, която чакалъ да изсхне, до като той ѣдялъ закуската си отъ хлѣбъ и овощия. Не е чудно тогава, ако Сицилийци сж вѣрвали, че той билъ вторий Мессия, и Французитѣ, че той отгърсвалъ куршумитѣ въ широката си червена риза, а ги е изваждалъ, когато ималъ свободно врѣме! Малкия морякъ станялъ героя, когото обичатъ всички, които любятъ свободата. Когато се свършила войната, той си далъ оставката отъ Диктаторството, и предалъ двѣтѣ Сицилии на господаря си, раздалъ медали на преданнитѣ си солдати, и се върнѣлъ у дома си, на островъ Капрера. Въ джеба си едвали ималъ петнадесетъ лева, а заелъ петстотинъ, за да исплати дълговетѣ си. Колко редки сж вѣковетѣ, които раждатъ подобни хора, като Гарибалди!

Но Римъ, още не билъ столица на Италия. Героя неможелъ да почива, до като града се управлявалъ отъ Папата. Най-послѣ, измъченъ отъ чакане краля да почне самъ дѣлото, той трѣгнѣлъ съ три хиляди мъже за Римъ. Викторъ Емануилъ, отъ страхъ де не докачи Франция, ако Папата бжде нападкостенъ, пратилъ царскитѣ войски противъ Гарибалди. Послѣдния билъ злѣ нараненъ, взетъ робъ и хвърленъ въ тъмница. Народа, разядосанъ противъ правителството, събралъ се около него, носили му подаръци и цѣлували политѣ на дрехата му. Даже, пробили дупки на тъмничната врата, за да можѣтъ да гледатъ идола си, като лежелъ болѣнъ на леглото.

Слѣдъ освобождението си, завърнѣлъ се на Капрера. Презъ 1864 година, той посѣтилъ Англия, гдѣто цѣлата държава го почела.

Италия пакъ го повикала, да ѝ помогне, въ съюза ѝ съ Пруссия, противъ Австрия на 1866 година, гдѣто отъ ново се борилъ благородно. На слѣдующата година той се опиталъ да превземе Римъ; но билъ повторно хванѣтъ и хвърленъ въ тъмница, отъ страхъ отъ Наполеона

III. Когато този монархъ паднѣлъ при Седанъ и френскитѣ войски се били отгѣглили отъ Вѣчния градъ, Викторъ Емануилъ влѣзалъ въ него, безъ никаква борба. Римъ билъ освободенъ.

На 1874 година, храбрия Спартанецъ билъ избранъ за членъ въ Парламента. Той билъ вече шесдесетъ и седемъ годишенъ старецъ. Когато влѣзалъ въ Римъ, улицитѣ били пълни съ народъ, който нѣколко пѣти се опиталъ да распрѣгне колата, за да ѣ тѣгнѣтъ на ржцѣ. Ахъ! само Анита да била жива, да види почетѣта, която му правила признателния народъ. Той влѣзълъ въ Сената облѣгнѣтъ на ржката на сина си, Менотти, и когато се исправилъ съ червената си риза и сивата си намѣтка за да положи клѣтва билъ до толкози изнемошѣлъ, щото имало нужда да го поддържатъ двама отъ приятелитѣ му. Мъже плакали, като си спомнѣли борбитѣ му, и френетически урра цѣпѣли зданието, догдѣто си седнѣлъ на мѣстото.

Още седемъ години живѣлъ великия старецъ въ Капрера, но украсенъ отъ подарѣцитѣ, които му се пращали отъ всѣкъждѣ. Италия му дала годишна пенсия 50,000 лева. Около него били Фрацеска, за която се оженилъ на стари години, и двѣтѣ му дѣца — Манлио и Клелия. Времето прекаралъ въ списване нѣколко книги, обработване земята, и въ разказване, на посѣтители, събитията на живота си и този на Анита.

На 5 Юний, 1882 год. презъ цѣлия день, той лежалъ до прозореца и гледалъ морето. На залѣзване на слънцето, една птичка кацнѣла на прага, като чуруликала. Великия чловѣкъ едвалъ измърморилъ: „Колко весела е!“ и смъртта склопила очитѣ му. Въ завѣщанието си, той отбѣлѣжилъ, че желае тѣлото ми да се изгори, но по молбата на правителството и мнозина отъ приятелитѣ му, то било погрѣбено въ Капрера, отъ гдѣто ще се пренесе нѣкога въ Римъ, сега столицата на съединена Италия. Не е сама Италия въ почетѣта си къмъ великия Освободителъ, когото тя нарича: „най-безукоризнения и най-любезния между чловѣцитѣ.“ Гдѣто има сърдца, които любятъ свободата, тамъ вѣчно ще се въспомѣнава и почита името на Гарибалди.

Развитие на лъжата у дѣцата и опасността отъ нея за възрастнитѣ. *)

Отъ Д-ръ. В. Якубовичъ.

Превелъ: Т. Ганчевъ.

Повечето отъ хората считатъ дѣтство-то за най-щастливъ и идеаленъ периодъ отъ човѣшкия животъ. Всичкитѣ поети го рисуватъ съ най-привлекателни бои и нѣма сборникъ отъ стихотворения, въ който, по-хубавитѣ отъ тѣхъ, да не сж посвѣтени на това щастливо време. Дѣтството, което, по думитѣ на Шиллера, представя идеала на бжджщето човѣчество, се счита за люлка, въ която се раждатъ, зрѣйтъ и развиватъ онѣзи високи духовни качества, върху които се зида всякия прогресъ. Даже и най-мждрата книга — Евангелието — свѣтва хората, че, за да постигнатъ щастие, трѣбва да се уприличятъ на дѣца. По тѣзи причини азъ ще се покажж, може би, на нѣкои чуденъ, за гдѣто съмъ сторилъ намѣрение да говоржж за лъжата и измамата у дѣцата, т. е. за такива качества, които сж свойствени, обикновено, на възрастнитѣ хора, що сж окаляли чистата си дѣтска душа въ борбата съ свѣтовнитѣ грижи. Азъ нарочно избрахъ тази тема, за да покажж, че дѣцата, ако и да представятъ идеала на човѣчеството, то не сж всичкитѣ, а само онѣзи отъ тѣхъ, които се възпитаватъ правилно и които винжги се намиратъ подъ доброто влияние на възрастнитѣ. Обаче, ако тѣ сж лишени отъ всичко това, то, било по наслѣдство, или по подражанне, тѣмъ се предаватъ такива лоши качества, щото неволно иде да се отнеме отъ дѣтската възраст този ореолъ на справедливостъ, честностъ и всичко възвишено, отъ когото тѣй несправедливо се окръжава тя.

Едва ли подлежи на споръ тази истина, че, както добритѣ, тѣй и лошитѣ физически и душевни качества се предаватъ наслѣдствено отъ колѣно на колѣно. Както всичкитѣ наслѣдствени пороци, така сжщо и привычката да лъжатъ и мамжтъ, се развива повече или по-малко у всѣко дѣте, на споредъ това — колко благоприятствуватъ или пречжтъ на това различнитѣ вътрѣшни и външни обстоятелства, като напр. възпитанието, добритѣ или лоши примѣри и пр. Въ този случай голѣма роля играе и способността за подражаване, която

е присжща не само на дѣтето, но и на всички млади сжщества. Способността за подражаване, споредъ наблюденията на Дарвина, се появява въ дѣтето въ четвъртити мѣсець и става ясна и съзнателна за него около десетия мѣсець отъ живота му. Като най-простъ и най-обикновенъ примѣръ отъ подражанне у бозайничето дѣте, може да се посочи на плача. Ако въ една стая има нѣколко малки дѣца, то не е мжчно да забѣлжжмъ, че щомъ-токо едно отъ тѣхъ захване да плаче, то и всичкитѣ останжли, малко-по-малко, захващатъ да правжтъ сжщото. Това може да се отнесе къмъ разряда на неволното подражаване, което се извършва, като че ли, подъ влиянието на хипнотическо внушение. Този видъ подражателна способностъ се запазва у дѣтето презъ течение на цѣлата първа година отъ живота му. Ако напр. дѣтето види, че нѣкой пѣе, то захваща да прави такива движения съ устата си, като че ли се опитва въ нѣщо сп. Ако му направи силно впечатление вънкашността на нѣкой непознатъ човѣкъ, когото вижда пръвъ пжтъ у дома си, ний ще видимъ, че щомъ той си отиде, дѣтето захваща съ поразителна вѣрностъ, и въ сжщото време крайно комично да повтаря всичко, що е забѣлжжило у него, като напр. поклонитѣ му, разнитѣ му мимически движения, скръстванне ржцѣтъ на гърдитѣ и пр. Къмъ края на първата година у дѣтето се явяватъ твърдѣ много подражателни движения. Годиначето дѣте, вече, умѣе да подражава възрастнитѣ въ ѣдението, като зема лжжницата въ ржка и ѣж поднася къмъ устата си; то дъдука куклата си и прави съ нея такива движения, придружени съ пригвжвки, каквито прави съ самото него баважката му. Ако му падне на ржка гребенъ или четка, мжчи се да се срѣши; подражава на възрастнитѣ въ кашлянието и пр. Когато стане на една и половина година, дѣтето се научва на по-сложни подражателни движения. Така напр. то гледа да угаси свѣщъта и, ако успѣе, това му причинява голѣма радостъ. Къмъ края на втората година, у дѣцата се забѣлжжва подражанне въ пушенне тютюнь. Тѣ зематъ пръчки, турятъ ги между прѣститѣ си и ги захватватъ, сжщо като възрастнитѣ, що пушжтъ съ лула; или пжкъ събиратъ угарцитѣ (остатъци отъ пушени цигари) отъ земята. Различнитѣ игри, които измислюватъ дѣцата, като напр. игритѣ съ кукли, съ кончета, на съдати и пр., носжтъ изключително подражателенъ характеръ. Така сжщо бързото развитие на говора въ въ дѣтето, твърдѣ много зависи отъ степенъта на подражателната му способностъ. Отъ начало

*) Публична лекция, четена на 20-и Ноември 1891 год. въ залата на Петербургскій градскій съвѣтъ, въ полза на пострадалитѣ отъ безплодието.

то подражава на отдѣлнитѣ звукове, по-късно отъ тѣхъ съставя срички и най-послѣ — цѣли думи. Азъ се спрѣхъ малко подробно върху подражателната способностъ на дѣтето, за да покажѣ, каква важна роля играе тя въ неговия животъ, и какво рѣшително влияние указва на цѣлото му по-нататъшно душевно развитие и образуване на характера. Споредъ това, ако дѣтето още отъ момента, когато се яви на свѣта, се намира посрѣдъ лошо и неблагоприятно общество, то, чрезъ подражание, усвоява всичкитѣ лоши качества и привички на тази срѣда, а това злѣ се отразява на по-нататъшното му развитие.

Отъ това излиза, че трѣбва да се препятствува на дѣцата, за да не се събиратъ съ непознати хора и да се отстранява отъ тѣхъ всичко онова, що може да даде лошо направление на подражателната имъ способностъ. Само по себе се разбира, че ако дѣтето забѣлѣжи, още въ най-ранната си възраст, между членовѣ на тѣхното семейство лъжа и наклонностъ да се мамѣтъ единъ другото, то по силата на подражателната си способностъ, само се напоява (поема) отъ тази лоша атмосфера. Стане ли на година и половина, дѣтето, било отъ наблюдение, или отъ различни елементарни случаи, които сѣ станѣли съ него, — узнава, че това, що се говори и върши отъ по-старитѣ, не е всѣкога така и въ дѣйствителностъ. Не слѣдъ много време и само то се приучва на невпнна лъжа и измама. Така напр. то инстинктивно скрива бучката захаръ, която по-рано не му сѣ позволявали да земе; за да очуди другитѣ дѣца, лъже по напвѣнъ начинъ, че видѣло пеперуда голѣма, колкото една котка, или кѣща и пр.; закрива съ кърпа лицето си и подражава гласовѣтъ на различни животни, съ цѣлъ да уплаши бавачката си; преструва се и пада на земята, като казва, че не можело да се удържи отъ смѣхъ, а съ това, разбира се, подражава на думитѣ, що е чуло отъ възрастнитѣ. Всичкитѣ егоистически страсти даватъ на дѣтето потикъ да лъже. Дѣте, което иска да му даждѣ повторно нѣкои сладки работи, лъже че нему не е дадено по-преди. Едно момиче на три години, като видѣло че майка му гали по-малкото дѣте, дотърчало при нея съ думитѣ: „мамо, ти не знаешъ, че то удари папагала.“ Тази лъжа, слѣдователно, произлиза отъ ревливостъ. Лѣността, не желанието да се покоряватъ, опърничавостта и пр. сѣщо така каратъ дѣтето да лъже. Послушността и страхътъ отъ наказание не рѣдко служатъ, като изворъ на лъжата, притворството и измамата. За да потвърдѣ думитѣ си, ще привеждѣ слѣдующия

случай: Единъ чифликчия (чокоинъ), който билъ навикналъ на празденъ животъ, ималъ момче, което слѣдвало въ първоначалното училище. Той прекарвалъ повечето отъ времето си въ игра на домина. Щомъ се събере съ другаритѣ си-играчи, най-голѣмото му удоволствие било да имъ разказва прѣсни селски новини, а за да има постоянно въ запасъ такава, поржчалъ на сина си всѣки день да му донася по една новина, та макаръ би щѣ тя истинска, или пакъ измислена отъ самаго него. Въ случай че момчето не послуша нѣкога баща си, послѣдний строго го наказвалъ. Като се бояло отъ прѣчката, то навикнало да измислюва всѣкакви небивалици и по този начинъ останѣло лъжецъ за презъ цѣлия си животъ. Този случай може да ни послужи за примѣръ на излъгване, което произлиза отъ послушностъ, а въ сѣщото време и отъ страхъ за наказание. Страхътъ отъ наказание е бивалъ подбудителната причина (стимула) за лъгание и въ другъ случай, който така сѣщо ще разкажѣ на кратко. Motel наблюдавалъ едно 12 годишно момче, което, като било арестовано за скитничество, разказвало, какъ умрѣли по редъ първо баща му — баталионенъ командиръ, слѣдъ туй майка му, така щото останѣли само съ брата си. Тѣ били доста бѣдни и се прехранвали съ милостиня; но понеже цѣли три дня не било виждало по-стария си братъ, то рѣшило да направи нѣщо за да го арестоватъ. Всичко това момчето разказало съ крайно правдоподобие и съ точни подробности. Между това, отъ изслѣдване се узнало, че всичко е баснословно. Бащата на момчето билъ живъ, но не баталионенъ командиръ, а дограмаджия; майка му, обаче, била умрѣла и то, още, преди шесть години. Момчето било ученикъ въ една фабрика за фортопияна и наистина било доста талантливо, но въ сѣщото време и страшно лѣниво. Единъ пѣтъ то било пратено съ нѣкаква поржчка изъ града, но като не можело да се върне на време, зело да се бои, че ще бѣде строго наказано за тази си постѣпка и за това рѣшило да не се връща, никакъ вече, въ фабриката. То скитало по улицитѣ три дня, ношно време спало по пейкитѣ изъ града, вслѣдствие на което, най-сетнѣ, било хванѣто и арестовано. Нѣкои неблагоприятни учители и учителки въ първоначалнитѣ училища, съ суровитѣ си обращения и извънмѣрни наказания, често пѣти ставатъ причина за да прибѣгватъ дѣцата къмъ лъжа и измама. За обяснение на казаното, ще привеждѣ такъвъ единъ случай: Едно седемгодишно момче слѣдвало въ училище, гдѣто билъ заведенъ оби-

чай, щото въ всѣка класна стая, да има качена по една черна дъска, на която записвали имената на всички сѣзани ученици, що сѣ направили какѣто и да е престѣпление. До тогава, до когато началника на училището не истрие името на записани ученикъ, послѣдний е трѣбвало всѣки день да остава безъ обѣдъ, по нѣкога даже до стѣмнување — споредъ както опредѣли началника. Това нѣщо по нѣкога се продължавало по цѣли мѣсечи, тъй като на тази фатална дъска записвали даже и за най-дребни работи. Въ това училище преподавала французски езикъ една гувернантка, съ твърдъ свирѣлъ нравъ и строго слѣдила за чистотата на тетрадкитѣ. За нещастие, това момче било толкова хитро, щото не минавало урокъ, безъ да нацана тетрадката си съ мастило и за това неговото име почти никога не се истривало отъ дъската. Стоението всѣки день въ празденъ класъ и съ празденъ стомахъ до стѣмнување до толкова му дотегнало, щото най-сетнѣ то изнамерило радикално срдѣство, за да подобри положението си. Като намѣрило още нѣколко другари, които били пострадали сѣщо като него, момченцето съвсѣмъ напустнало училището. Всички се събирали на извѣстно мѣсто и по цѣлъ день се скитали изъ града, като утолявали глада си съ калбаси и гевреци. Щомъ градския часовникъ ударил два, компанията се растурила и всѣки отишълъ у дома си, като че ли се връща отъ училището. Родителитѣ на момчето се зарадвали, за гдѣто синъ имъ е станалъ тактъ примѣренъ ученикъ, а между това дошло запитване отъ училището: защо синъ имъ не посѣщава училището отъ двѣ недѣли насамъ. Момчето трѣбвало да признае грѣшката си и получило за измамата двѣ възнаграждения — едно дома и друго въ училището. Нѣка всѣки се пренесе мислено въ училищнитѣ си години и предъ него ще плуватъ на ново цѣлъ редъ картини, които, както всичко мнѣло, иматъ даже своята прелесть; предъ него ще се испречатъ цѣлъ редъ отъ случаи, когато даже и най-честното и справедливо дѣте е измамвало своитѣ жестокосердци мѣчителни, каквито то е съглеждало въ лицето на опърничавитѣ учители — класници, математици и др. Ако би да се събератъ за потомството въ едно цѣло всичкитѣ похвати на измамване, каквито се употребяватъ отъ ученицитѣ, то би се съставилъ масивенъ томъ, който би могълъ да се озаглави: *„Ръководство за измамване учителитѣ, съставено за ученицитѣ отъ всичкитѣ учебни заведения.“* Родителитѣ, които се обръщатъ къмъ дѣтето си съ намръщено лице и съ застрашителенъ тонъ, когато

го питатъ за нѣщо, напр: кой направи това? ти ли направи това? — не рѣдко и неволно сами ставатъ виновници, за да захване дѣтето имъ да лъже. Като се бои да не би да го накажатъ, въ случай че признае своята вина, дѣтето, подбуждано отъ чувството за самосъхранение, — отрича и лъже, че нищо не е направило. Въ живота на всѣка крачка се забравя тази банална истина, че съ справедливостъ, умиленостъ, и доброта може да се направи всичко, каквото искаме и то не само при дѣцата, но и при възрастнитѣ и че обратно — съ строгостъ и суровостъ се развиватъ само изливни пороци. Предъ видъ на това, никога не трѣбва да се мѣмръжатъ, а още повече на казватъ дѣцата за неволнитѣ имъ грѣшки. Модното възпитание, което гледа да задуши всѣко оригинално проявление въ дѣтския природенъ характеръ и да направи отъ дѣтето жива кукла, развива въ него, още отъ пелени, лъжата и другитѣ родственни ней качества. Придирваната учтивостъ и приятни маннери, които обикновено и така настойчиво изискватъ родителитѣ отъ дѣцата си, се развиватъ въ ущърбъ на тѣхната искренностъ. У една дама, добродушна въ отношенията си, дошла на гости друга дама и захванѣла да бръщолеви безъ прекъсване. Това сладко разговаряне до толкова омръзнало на четиригодишното момченце, което въ туй време си играело въ стаята, щото най-послѣ то отишло при майка си и казало: „мамо, защо не кажешъ на тази дама да си отиде; тя вече отдавна бѣбре и менъ ми дотегна да ѝ слушамъ!“ Можете ли си представи, какъвъ срамъ, какъвъ ужасъ е обзела майката отъ тѣзи неучтивни думи на малкото момченце! А между туй, праго да си кажемъ, по-приятно е да съгледашъ въ тази възраст такава невинна безучтивостъ, отъ колкото да слушашъ изучени формули на фалшива вежливостъ, и надути маннери.

Наклонността на дѣцата къмъ лъгане, по мнѣнието на Fournet (*Annales medic psych.* 1883, стр. 285) се образува по слѣдующитѣ данни: 1) Дѣтето наследва отъ родителитѣ си различни лоши инстинкти, а въ това число и лъжливостъ; послѣдната дѣтето засуква, тъй да се каже, заедно съ първото млѣко отъ майка си — лъжливостъ. Това можемъ да заключимъ отъ обстоятелството, че, ако наблюдаваме внимателно подобни дѣца — преди още да се приспособи къмъ тѣхъ една или друга система на възпитание — то лесно ще забѣлжимъ да се проявяватъ и развиватъ у тѣхъ такива лоши инстинктивни качества, каквито сѣ присвѣщи на родителитѣ имъ. 2) Ако различнитѣ вро-

дени лоши наклонности у дѣтето, — въ това число и лъжата — не се потушаватъ и не се изглаждатъ чрезъ домашното възпитание, а напротивъ се санкциониратъ и поощряватъ отъ неразвититѣ родители, тогава такива антипатични дѣца прогласяватъ лъжливитѣ идеи за непогрѣшими начала (принципи) и тѣхнитѣ лоши и опаки навици, ставатъ достояние на всичкия имъ по-нататъшенъ животъ. Ако напр. дѣтето е наслѣдило отъ родителитѣ си боязливъ (страхливъ) характеръ, то къмъ него се присъединява отъ послѣ и лъжата. Ако се на кара такова страхливо дѣте да донесе нѣщо отъ събѣдната тъмна стая, то нѣма да влѣзе въ нея, а ще постои при вратата и послѣ ще каже, че подобно нѣщо нѣма въ стаята. Ако е получило въ наслѣдство отъ родителитѣ снѣжностъ, мързелъ, то тя води подиръ себе си така сѣщо развитие на лъжата. Азъ ни най-малко нѣмамъ претенции, че откривамъ нѣщо ново, ако посочѣ твърдѣ честото явление въ училищния животъ, гдѣто ученицитѣ, щомъ не приготвятъ урока си, зговарятъ се цѣлия класъ и увѣряватъ учителя си, че еди коя си задача не е имъ зададена. Преправянето единицитѣ на четворки и различнитѣ други измами, що извършватъ лѣнивитѣ малки дѣца, съ цѣль, да скрижатъ отъ родителитѣ си плодътъ отъ своята лѣнностъ, принадлежатъ така сѣщо къмъ всѣкидневнитѣ явления. Ако преобладаващото наслѣдствено качество е лъжата, то, при извѣстни условия, такива дѣца ставатъ съ време явни и непоправими лъжци. А тъй като съвременното домашно възпитание е поставено на твърдѣ слаби основи, то не е за чудо, гдѣто количеството на лъжливитѣ дѣца, а слѣдователно, и на възрастни лъжци, — е толкова голѣмо въ днешно време. Като споменувамъ за възпитанието, азъ съмъ длъженъ така сѣщо да забѣлѣжа, че по въпроса за изкоренението на вродената лъжливостъ и другитѣ пороци, както и за всажданieto на добри качества, то (възпитанието) играе твърдѣ скромна роля. Най-важно и най-влиятелно то се показва по отношение онѣзи дѣца, отъ които излизатъ обикновени хора, или съ други думи — хора отъ тълпата. Възпитанието най-малко може да укаже истинското си влияние по отношение онѣзи дѣца, които стожатъ на двата противоположни полюси на човѣшкото развитие, т. е. по отношение иднотитѣ и гениалнитѣ натури. Много родители и педагози, отъ собственъ горчивъ опитъ, иджатъ да се убѣдятъ въ истината, че всичкитѣ неимоверни усилия и чудовищно тѣрпѣние, що се полагатъ за възпитанието на иднотитѣ, (които, за жалостъ, даватъ доста го-

лѣмъ процентъ въ съвременното общество, което прекарва съвсѣмъ не нормаленъ животъ) — често пѣти принасятъ съвсѣмъ не значителни и ефимерни резултати. Сѣщо тъй, ако се пренесемъ къмъ типовеѣ съ по-високо развитие, които гранижатъ съ гениалността, то ще забѣлѣжимъ, че колкото по-вече тѣ се приближаватъ до послѣдната, толкова по-вече възпитанието захваща пакъ да указва сѣ по-малко и по-малко влияние, а на пръвъ планъ се ускоряватъ съ нищо непобѣдимитѣ имъ вродени и наслѣдствени качества. Тази мисль можемъ да потвърдимъ съ биографитѣ на повечето знаменити хора, върху които възпитанието е указало твърдѣ малко услуги. Така напр. ако се обърнемъ къмъ историята, ний ще видимъ, че Александръ Македонскій е началъ завоевателната си кариера, когато още нѣмалъ 20 години; Сципионъ Африканскій — сѣщо; Карлъ XII — на 18 годишната си възраст и пр. При много мислители, артисти, изобрѣтатели, учени, може да се види, че възпитанието е искало да даде съвсѣмъ друго направление на живота имъ отъ онова, което тѣ сѣ си избрали по силата на естественото си наслѣдствено стрѣмление (Ribot. *L' hérédité psychologique*. Р 331). Но както казахъ по-горѣ, възпитанието указва най-голѣмо влияние върху дѣцата отъ срѣденъ, обикновенъ типъ, и тъй като главната масса на човѣчеството се състои именно отъ такива хора, то негова задача е, да се грижи за изкоренение отъ дѣцата наклонността къмъ лъжата, измамата и другитѣ лоши качества. Всѣко понижаване уровня на умственото развитие на обществото, се отражава, преди всичко, на нравствеността у дѣцата, а, слѣдователно, увеличава се въ тѣхъ наклонността къмъ лѣгане. Ако добритѣ „забравени“ думи, които е искалъ да напомни преди смъртта си знаменития русски сатирикъ, се замѣняватъ съ други и отстъпятъ мѣсто изключително на понятията за печалба (кярувание), измама съ користна цѣль, кариеризмъ и най-тѣсенъ егоизмъ — тогава всичко туй се отразява въ намаление справедливостта въ бѣдѣцето младо поколение и влечѣ подирѣ си заглѣхване въ него стрѣмежа къмъ всичко възвишено. Съ това обстоятелство се изяснява онуй прискърбно явление, забѣлѣжено отъ Г. Боборикина и други съвременни белетристи, гдѣто, въ массата на сега учащата се младежъ, се забѣлѣжава по-голѣма наклонностъ за изучаване маниеритѣ на блѣстящитѣ гвародѣйци, отъ колкото за усвояване висшитѣ мирови идеали; още отъ най-млада възраст у тѣхъ се забѣлѣжава мечтание да могатъ да се докопатъ до тлѣстия кокалъ. По

такъв начин, лъжата, измамата и родственитѣ тъмъ качества, се забѣлѣжаватъ у дѣтето изпърво като несъзнателно явление, което е до толкова не ясно, щото то (дѣтето) не умѣе още да отдѣли (различи) лъжата отъ истината. И това несъзнателно лъгане, въ нѣкои случаи, остава презъ цѣлия животъ и остава свойствено, не само на дѣцата, нъ и на много възрастни, които и до старостъ оставатъ сѣ пакъ дѣца. Като образецъ (типъ) отъ такива възрастни несъзнателни лъжци, който твърдѣ много напомнятъ дѣцата, можемъ да посочимъ Хлестякова. Къмъ числото на такива безвръдни лъжци се отнасятъ и онѣзи екземпляри, които Писемски представя въ повѣстѣта подъ заглавие „Рускіе лгуны.“ При възпитанието можемъ да посочимъ на двѣ крайности, които благоприятствуватъ за развитието на лъжата у дѣтето; тѣ сж; 1) неразумното налагане на тѣлеснитѣ наказания и въобще извънмѣрнитѣ сурови обноси, що се употребяватъ като сръдство за поправка на дѣцата и 2) извънмѣрното глечение (галение). Въ първия случай, страхътъ отъ наказание, малко по малко, отучва дѣцата отъ истината и ги кара да лъжатъ и мамжатъ само и само да се избавятъ отъ заслуженото наказание. Ако нѣкое дѣте сполучи единъ пътъ да се избави отъ наказанието съ помощта на лъжата, това неволно го насърчава да продължава и за напредъ своето осждително поведение, тъй като надѣждния ключъ, за избавяние отъ наказание, по неговото мнѣние, е именно този. Ако това се случи съ дѣца отъ ненормално умствено развитие, или съ такива, които сж на почва на психологическо израждане, то, при такива условия, отъ тѣхъ лѣсно се образуватъ малолѣтни престѣпници. Въ втория случай, галението, особено когато дѣтето е единичко въ семейството, довежда до резултатъ, че то става малтъкъ деспотъ на челѣдѣта и хазяинъ въ къщи; бие и малтретира слугитѣ, па даже и родителитѣ си, които, въ такива случаи, се отличаватъ съ крайно слабъ характеръ, като се божатъ отъ него и предварително гледатъ да узнажатъ, даже, и най-малкитѣ му желанія. На всѣка глупостъ, казана отъ подобно дѣте, тѣ ржкоплѣскаатъ, дохождатъ до въсторгъ, благоговѣжатъ предъ своя любимецъ. Такова постоянно обожаване, напр. на нѣкоя млада хубавица, която е хвалена още отъ пелени отъ родителитѣ си и отъ всички що ѣхъ укрѣпаватъ, ще се свърши съ това, че у неѣ ще се развие чувство на непристѣпно високомѣрие и паунова гордостъ. Желанието да поддържа и уголѣми това обаяние къмъ своята особа, безъ да има колку-годѣ истински пленителни качест-

ва, а въ сжщото време, отсѣтствието на всѣко разумно възпитание, — кара подобна млада да прибѣгва къмъ безсрамната и безсвѣстна лъжа, която лека-по лека се развива въ неѣ до колосални размѣри. Една такава млада мома, стѣдъ като се оженила, описвала свадбата си съ невѣроятни краски. Въ честъ на нейното оженване, споредъ думитѣ ѣ, били наредени блѣскави празници. Обѣда състоялъ отъ 360 блюда; за този случай специално били заржчани въ фабриката съответствени дълги пинцети (щипци) отъ чисто сръбро, за да могатъ гоститѣ да хващатъ блюдата съ ѣстия отъ сръдъ масата. Този прелѣстна особа, като искала да се покаже всестранио образована и умна, винѣги земала участие въ разговора за каквото и да е. Ако ставало дума напр. за астрономията, тя съвършено сериозно казвала, че свѣтлината на мѣсеца била съвѣтъ друга въ родния ѣ градъ. Ако се водилъ разговоръ по История, тя преспокойно заявявала, че нейнитѣ Jours fixes (дни, въ които приема гости) се удостоаватъ съ посѣщението на Юлий Цезаръ, като при това разяснявала, че Юлий Цезаръ е онзи знамѣнитъ генералъ, който завоюва Фландрия, като се сражава подъ знамената на Людовика XIV. Тя по нѣкога до толкова го прекалявала, щото най-послѣ всички престанѣли да вѣрватъ въ думитѣ ѣ, и, почти, въ очитѣ ѣ ѣ наричали лъжла, отъ което, впрочемъ, тя никога не се срамувала (Annales mѣdico-psych. 1883 т. IX Р. 383). Тази особа може да служи за образецъ на жени отъ типа на Хлестякова. Друга една дѣвица се учила на пѣвие и, вслѣдствие неумѣренитѣ похвали отъ страна на родителитѣ ѣ и безсвѣстнитѣ лѣскателства отъ окрѣжающитѣ ѣ, до толкова била очарована отъ гласа си, щото сериозно увѣрявала своитѣ познати, че Патти неможе да зема нѣкои ноти съ такѣва отчетливостъ, както неѣ. Трета дѣвица, като считала себе си за първа хубавица и немуморима танцовачка, увѣрявала, че може, безъ никаква почивка, да искара валсъ съ 300 кавалери. Едно малко момченце, което се отличавало съ особна дарба при изучаванieto езици, било толкова въхвалявано отъ родителитѣ си, щото захванѣло да счита себе си за знамѣнитъ лингвистъ и не можало да търпи другаритѣ си, които се смѣяли на това негово самомнѣние. Грандоманията му най-сетнѣ достигнѣла до тамъ, че щомъ захване нѣкой да приказва съ него, то свеждало въпроса върху себе си и се поставяло за примѣръ на другитѣ. Подобна маниа за величие понѣкога до толкова се вкоренява въ дѣцата, щото оставатъ съ неѣ и до старостъ и винѣги отблѣскаватъ мнѣнията на дру-

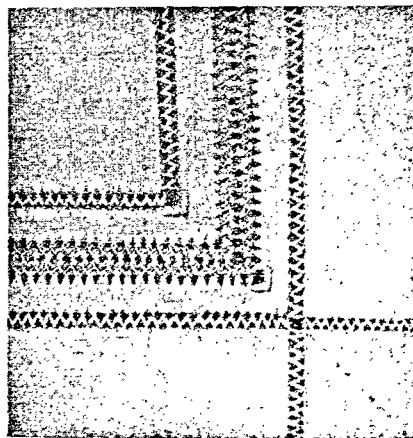
гитѣ хора. Такива натури толкова вѣрватъ въ своята непогрѣшимостъ и до толкова сж влюбени въ себе си, щото не допускатъ никакви възражения и не могатъ да търпятъ чуждитѣ мнѣния. Азъ можъ да приведаж още много примѣри, които показватъ, че излишното глезение на дѣцата, лъскателството, снисходителността къмъ венчикитѣ имъ глупости и повдиганнето на високъ пиедесталъ тѣхнитѣ способности — систематически развращаватъ нравственността имъ и развиватъ въ тѣхъ наклонностъ къмъ самохвалство, измама и инстинктивно лъгане. Инстинктивнитѣ лъжци по нѣкога говорѣтъ съ такъва наивностъ, която просто очудва. Като разказватъ безбройно пѣти нѣкоя история, която е плодъ на тѣхната фантазия, като приписватъ блѣскави и невѣроятни качества на своята особа, такива дѣца свършватъ най-послѣ съ това, че и сами захващатъ да вѣрватъ въ истинността на своитѣ измислици. Отъ такива именно дѣца се е създадъ типътъ Хлестаковъ, който сжществува въ безчетно количество екземпляри и въ разни видове. Такива субекти, ако срѣщнатъ недовѣрие къмъ лъжата си, ставатъ най-лошитѣ неприятели; всѣкакъвъ протестъ противъ тѣхната хлестаковщина се посрѣща отъ тѣхна страна съ яростенъ гнѣвъ. Наопѣйки, венчки, които се подмазватъ прѣдъ тѣхъ, ползватъ се съ най-щедра благосклонностъ. Слѣдующия видъ дѣтска лъжа ще бѣде непронизлива, при която дѣцата несъзнателно слѣдватъ примѣра на окръжаващитѣ ги, умственитѣ способности на които сж не нормални. Така напр., ако дѣтето постоянно слуша отъ баща си, или майка си, които страдатъ отъ мания да преслѣдватъ, че искатъ да ги отровѣтъ, че лошитѣ хора гледатъ всѣкога да имъ напакостѣтъ, че всѣкога сж заобиколени отъ неприятели, като при това не се стѣсняватъ, даже, да кажѣтъ и имената имъ, дѣтето, вѣрвайки въ думитѣ имъ, малко по малко дохожда до убѣждение, че тѣзи оплаквания на родителитѣ му не сж въображаеми, а сжществуватъ въ дѣйствителностъ и слѣдъ това захваща само да ги повтаря. По този начинъ у такова дѣте, полека-лека, се развива нѣщо като навято или съобщено умопобъркване. *Смѣдва.*

Ржкодѣлия съ изнищени жици.

№ 1) Покривало за маса.

Взема се пепелява, или кремава Явена канава, толкова дълга, колкото е ширината на плата, отмѣрва се около петнадесетъ сантиметра на вѣтрѣ отъ краищата, изнищватъ се 8-10 нишки. Послѣ отмѣрватъ 5 санти-

метра по навѣтрѣ, изнищватъ се други 8-10 нишки, само че не отиватъ до краищата, но се прерѣзватъ на точката, гдѣто се срѣщатъ, оставятъ се 8-10 неизнищени нишки и се изнищватъ други 8-10. Отново се измѣрватъ 5 сантиметра на вѣтрѣ, гдѣто пакъ се изнищватъ 8-10 нишки, но не до краищата, а тамъ гдѣто се срѣщатъ. Преди да се изрѣжѣтъ нишкитѣ, които се срѣщатъ, трѣбва да се опримче плата на долната страна, за да се не изнищва по-вече отъ колкото се иска.

№ 1. Покривало за маса

Сега се взематъ конци, малко по-дебели отъ самия платъ и се опримчва отъ едната страна, като се взематъ на всѣкой бодъ по 8 нишки. Сжщото се прави и на другата страна, само че се взематъ 4 нишки отъ горнитѣ 8 нишки и 4 отъ послѣдующитѣ 8 горни опримчени нишки, тъй щото става размѣстванне. По сжция начинъ сж изработени двата тѣсни редове, които сж най-вѣтрѣшния и външния. Срѣдния, или двойния, се опримчва съ прекръстосвания на конца, или просто кръстчано опримчване.

Този видъ работа е, дѣйствително, много лесна. Много жени, които никога не сж работили другъ видъ ржкодѣлия, могле бихж да изработѣтъ този видъ, безъ никакво затруднение.

№ 2) Изнищване на покривало за маса.

Порѣзва се покривалото съ единъ ржбъ около 4 сантиметра широко. Ржба ще е по красивъ, ако е дупченъ, отъ колкото ошитъ на машина. Отъ ржба на вѣтрѣ остава се 1 сантиметръ празно мѣсто. Тогава се опримчва наоколо съ конецъ малко по-дебелъ отъ самия платъ. Изнищватъ се отъ 18-20 нишки, оставятъ се 6 неизнищени, изнищватъ се други 18-20 нишки, оставѣтъ се 24 неизнищени, изнищватъ се 18-20 нишки, оставѣтъ се 5 неизнищени, изнищватъ се други 18-20. Преди да се донищѣтъ тѣзи послѣднитѣ, опримчва се наоколо мѣстото, догдѣто ще достигнатъ изнищенитѣ нишки.

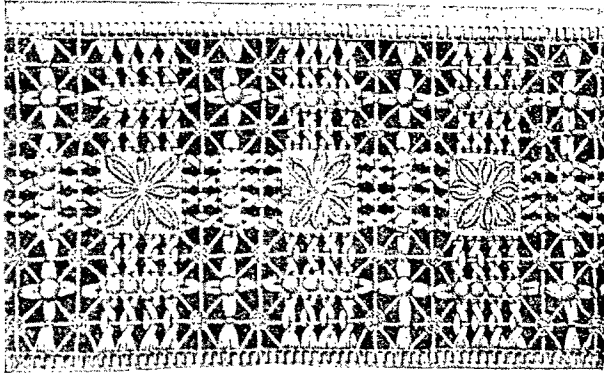
Тѣй като изнищването не ще да мине на всѣкъдѣ по покривалото, а се иска само единъ украинъ (первазлъкъ), то изнищването на другата страна става между двата реда опримчване. Нишкитѣ, които сж нищѣтъ се прерѣзватъ до опримчванията.

Сега се прекарватъ конци презъ изнищенитѣ жици, като се прививатъ послѣднитѣ. Въ празнитѣ квадрати сж

прекарани 4 такива конеца, които послѣ сж замръжени съ игла въ точката, гдѣто се срѣщатъ.

Малкитѣ пълни квадрачета сж обшити отгорѣ съ конци, както се шиѣтъ пѣпкитѣ въ бѣлия шевъ (прекарване конеца напрѣко едно до друго).

Голѣмитѣ пълни квадратчета сж нашарени съ конецъ, който е нагрѣченъ и събранъ въ срѣдата.

№ 2. Изнищване покривало за легло.

Гръчелитѣ въ краищата си сж зашити за плата, когато се опримчватъ изнищенитѣ жици.

Това рѣкодѣлие е по-бавно отъ първото, но като не ще се прави цѣлото покривало а само единъ у-крайникъ, не е чудно, че много момичета бихъ се потрудили, тъй като слѣдствието е едно много красиво рѣкодѣлие.

Дреболни относително женското облѣкло.

Всички знаемъ, че малкитѣ подробности на облѣклото много спомагатъ, за да бжде сполучливо, или обратното. Рѣкавици, които не отиватъ съ роклята, обуца, които не хармонизиратъ, чораши, които личатъ отъ два часа расстояние по краската си, бронтъ, който не приляга — всички тѣзи малки нѣща могатъ да увеличатъ, или намалатъ хубостта на тоалета. Лѣтъ като не носимъ дълги палта, които да ни прекриватъ трѣбва особно да се обърща внимание на подробноститѣ, защото сж отъ по-голѣмо важность, отъ колкото ний си мислимъ. Една корделена розетка, която не съотвѣтствува на останалата частъ на облѣклото произвежда, толкози не хармоничность, колкото една растроена струна въ лирата. А розеткитѣ иматъ значение до нѣкъдѣ въ женското облѣкло, да ли сж на коланя, или пакъ заобикалятъ косата като вѣнецъ.

За блузи съ ниски яки (забѣлжете, че не казвамъ извити яки, деколте) и съ широка дантела обърнжта върху блузата, се носи една кордела, която се вързва на розетка съ дълги краища. Ако по случай дантелата е черна, то черенъ кадефянгъ ширитъ може да се носи.

Никоя добръ облѣчена жена не желае рѣкавицитѣ ѝ, да сж централната точка на облѣклото ѝ. Може да сте виждали госпожи, които се много облачатъ и да носятъ такива рѣкавици, които биятъ въ очи, но помнѣте, че не е нѣщото жената да има много рокли, но да е облѣчена прилично, спрѣтнжто, напѣто и хармонично.

Едно нѣщо, което не може да се извини, ни лѣтъ, ни зимѣ у никого е: отсѣствие на копчета, мржсота и прѣсти да се подаватъ отъ рѣкавицитѣ. Копчетата трѣбва да сж намѣстото си на рѣкавицата, а не въ торбичката, защото тогава никой не знае че имашъ копчета. Рѣкавицитѣ ще стојатъ по-дълго време, като нови, ако се позаниватъ тамъ, гдѣто се е, или распрало, или припрילו мѣстото.

Колкото по-простъ е коланя, толкова по-добръ отива, и едно нѣщо е извѣстно, че чернитѣ колани правятъ кръста да се изглежда по-тънъкъ, затова не би било злѣ такива да се предпочитатъ.

Много тънкитѣ ленени кѣрни, порѣбени съ дупченъ рѣбъ, обшити съ тѣсна дантела по краищата, съ монограмъ въ единъ отъ краищата, се по-предпочитатъ отъ коприненитѣ, или шифоненитѣ, които сж безполезни, защото кѣрната трѣбва да може да се пере. Сѣщото е и съ кѣрнитѣ за мѣжестѣ. Коприненитѣ кѣрни сж безполезни и за тѣхъ, толкози колкото и за женитѣ. Ленената кѣрна съ по тѣсенъ рѣбъ, е нѣщо отъ което се нуждае всѣки мѣжъ.

Меката шифонена умбрела, може да ни се види много хубава, и да ни се ще, да си имаме една, но трѣба да помнимъ, че хубостта ѝ е кратко-временна. Дантелени и шифонени умбрели, сж само, за госпожи, които се расхождатъ съ кола, а за тѣзи, които ходятъ пѣшъ копринената умбрела съ една здрава дръжка е точно нѣщото. Жената, която може да си купи само една умбрела, трѣбва да внимава да се съгласува по краска съ роклитѣ ѝ. Въ този случай черната е най безопасна. Червенитѣ умбрели, които по нѣкога се носятъ, показватъ едно отъ слѣдующитѣ нѣща: или че не е обмислено преди купуването на таквази умбрела, или пакъ че лицето, което ѣхъ купува, иска да привлѣча твърдѣ много вниманието на хората къмъ себе си.

Лѣтнитѣ обуца различаватъ отъ зимнитѣ, както лѣтнитѣ басмени рокли отъ фланеленитѣ. Въобще кундуритѣ съ вързалки се мислятъ за по-добри, защото когато се умори крака могатъ да се раслабятъ. Сега сж модни желтитѣ половинни обуца, и до нѣкъдѣ може да сж по-згодни, защото прахътъ не се познава толкози много по тѣхъ. Едно нѣщо трѣбва да не се забрави, когато се носятъ половинни обуца и то е, никогда да се не обуватъ безъ помоща на кокалъ, защото тогава се не подпитватъ отзадъ.

Струва ми се, че за воалитѣ (булата) по-вече нужда има, да се каже какво да се не носи, отъ колкото какво да се носи. Синитѣ както и зеленитѣ воали не приличатъ никому. Честитѣ, руски воали приличатъ само на червендалеститѣ, а червенитѣ, или пембѣнитѣ на блѣдитѣ жени. Отъ чернитѣ воали, единъ отъ най добритѣ, е тънкия съ черни капцици тукъ тамъ. Воалитѣ за пѣтувание трѣбва да сж такива, които да прикриватъ омърсената кожа, но пакъ да може да се гледа презъ тѣхъ.

Упѣтване по готварство.

Овче мѣсо.

Времето, когато овчето мѣсо бива най-добро, е отъ мѣсецъ Декемврий до Юний; но у насъ лѣтъ по-вече се намира овче мѣсо отъ колкото говеждо.

Овчето мѣсо е добро, ако плътта е ясно-червена,

а лойта чисто бѣла. Тъмно-червената краска, както и желтата лой, показватъ, че мѣсото е отъ добро качество.

Овче мѣсо наскоро заклано, макаръ отъ добро качество, бива всѣкога много жилаво и слѣдъ сваряваниято, или опичанието си. Затова трѣбва да го оставимъ да постои, за да поузрѣе, но не на горѣщо мѣсто, за да се вмирише.

Овчи бутъ печенъ на шишъ.

Да се отрѣже костъта на бутъ, който тѣгне отъ 2-3 кила; да се сплещи съ дървения, или желѣзния млать; да се набоде на шиша и намаже отгорѣ съ масло. Печението да се продължава единъ часъ и повече, споредъ величината си, но да не се забравя, да се подмазва на често. Нѣколко минути преди допичанието, да се насоли съ ситна солъ и пиперъ.

Овчи бутъ печенъ въ фурна.

Да се извади костъта на крака, чакъ до голѣмия ставъ, да се туря бута въ гивеча, да се намаже съ масло, посипе съ солъ; да се пече въ фурната единъ часъ, слѣдъ като е добръ починило да се пренича. Често да се намазва съ масло, а най-вече къмъ допичанието. Ако почне да прегаря отгорѣ, тогава да се прекрие съ една бѣла хартия. Слѣдъ като се извади препеченото мѣсо въ другъ съдъ, да се налѣе малко вода въ гивеча, да се туря въ пещъта, за да заври. Този сокъ се туря въ отдѣленъ съдъ за соусъ.

Забѣлѣжка съ бутъ печенъ въ фурната, както и на шишъ, слагатъ се на трапезата картофено, или грашено пуре.

Картофено пуре.

Да се обѣлѣтъ сурови картофи; ако сж голѣми да се наръжжтъ на порѣзници и да се омижтъ; да се турятъ въ тенжерата съ врѣла вода, колкото да ги покриве, и 2 щипки солъ; да се сварѣтъ добръ и нецѣдѣтъ. Да се смачкатъ като тѣсто, съ дървена лъжица въ тенжерата, или пакъ прекаратъ презъ цѣдилката; да се прибави една лъжица масло; да се обърка добръ на всѣкъдѣ, тогава да се налива, малко по малко, горѣщо мѣко, догдѣ стане на каша, която се туря на огъня за да се загорѣщи до завирание. На снемане да се прибави и солъ, споредъ вкуса на хората, които ще ѣдѣтъ. Пурето трѣбва да бѣде по често отъ каша, за да стои на купчина, когато се сипва на чиниитѣ.

Овчи бутъ задушень.

Прерѣзва се костъта отъ бута, исчиства се, измива се, набучватъ се тукъ тамъ малки късчета сланина, ако мѣсото не е тѣсто; турятъ се и въ тенжерата 7-8 късчета сланина, 2 моркови, 2 голѣми глави лукъ и каквато друга миризма се прави. При бута се прибавѣтъ и 2 телешки крака, исчиствени, измити и избѣлени, солъ, и пиперъ. Наливатъ се на бута 2 чаши вода, похлупва се добръ и се оставя да ври. Когато изври водата и дъното на тенжерата почне да се запържва, прибавя се буйльонъ до половината на бута и сока на 2 домати. Врението да продължава 3-4 часа на много слабъ огънь, бута да се обърне единъ, два пѣти, но всѣкой пѣтъ добръ да се

затваря, за да се не испарява водата твърдѣ много. За да се узнае, да ли се е сварило мѣсото, да се натисне съ прѣста, ако е, то той лесно ще потъва. Бута се туря на една чиния, а отъ сокътъ, който е останѣлъ, обира се тѣстината отгорѣ. Ако сокътъ е много честъ да се поразреди съ малко горѣща вода.

Какъ се приготвя останѣло печено мѣсо.

Нарѣзва се на ситничко една глава лукъ, който се опържва съ една лъжица масло. На другата страна, наръзва се мѣсото на тънки порѣзнички и се притуря въ тиганя, за да се запържжтъ и тѣ; турятъ се пиперъ черенъ и червенъ, солъ и вода до половината на мѣсото; оставя се да клѣкне единъ два пѣти, подбърква се кашаца отъ малко припържено брашно, налива се и тя. Да клѣкне отново съ брашното и да се сHEME. Съ това ѣстие могатъ да се сложжтъ на трапезата и само обварени картофи.

Овча плешка пълнена.

Да се извади съвършенно костъта; да се простре на масата една книга и върхъ нейж сложи плешката; да се насоли, напепери отвжтрѣ и празното мѣсто на плешката да се напълне съ 150 грамма мѣсо ситно скъпано, 50 грамма оризъ, една добра лъжица масло, ситно наръзанъ майданозъ и гюзомъ. Да се обвие добръ плешката и завърже за да се запази пълнежа. Да се пече единъ часъ на фурната, или два часа на слабъ огънь въ тенжерата, както задушения бутъ.

Овчи котлети въ тианъ пържени.

Да се приготвятъ котлетитѣ, насолжтъ, и туря въ тиганя една лъжица масло. Котлетитѣ се пуцатъ въ мазната течностъ, но да не сж наблизко единъ до други; оставатъ се да се пържжтъ отъ 4 — 5 минути на всѣка страна; изваждатъ се отъ тиганя и нареждатъ на плитка чиния, а отгорѣ се порѣсватъ съ малко отъ самия сокъ.

Съ котлетитѣ може да се сложжтъ и пържени картофи, или пакъ препечени на фурната съ масло, слѣдъ като сж били малко обварени и обѣлени.

Тартлети.

Тѣсто за тартлети. Да се туря въ пошвитѣ, или на дѣската 250 грамма брашно, да се направи като кладенче, въ което да се туря 100 грамма масло, 75 грамма захаръ ситно наскъпана, една щипка ситна солъ. 1 яйце и $\frac{3}{4}$ чаша вода; да се замѣси всичкото, малко по малко, съ рѣка, за да се омѣси добръ тѣстото и да стане жилаво.

Половината тѣсто да се расточи на листъ и туря на тавата, която е намокрена съ малко вода. Другата половина тѣсто, сжщо тѣй да се расточи на листъ, съ който ще се прикрие плодътъ.

Преди замѣсванието на тѣстото, турятъ се на огъня въ една тенжера $\frac{1}{2}$ кило малени, съ 2 кривачи захаръ и малко ситно счукана канела. Слѣдъ като поомекнжтъ и имъ се поиспари сокътъ, турятъ се върху първото листо на купчина. Отгорѣ се прикриватъ съ второто листо. Листата се слепяватъ на краищата съ мокри прѣсти. Ако листата дойджтъ голѣми за съдътъ понарѣзватъ се, или пакъ се завиватъ

на краищникъ. Отгорното листо се намазва съ яйце. Да се пече отъ 40 — 45 минути.

Ябълченъ тартлетъ.

Тѣстото се приготви по сжщия начинъ, само, вмѣсто двѣ листа, нѣка бжде едно, и да се тури отдолу.

Обѣлватъ се нѣколко ябълки, нарѣзватъ се на дълги порѣзнички, нареждатъ се вжтрѣ на листа; нарѣсватъ се захаръ и една щипка солъ, завива се краищникъ.

Ябълчевия тартлетъ се пече отъ 30 — 40 минути, и тогава отново се порѣсва съ захаръ.

Зерделчанъ тартлетъ.

Тѣстото се приготвя както въ по-горнитѣ случаи. Зерделитѣ се поотриватъ на една чиста кърпа, расцѣпватъ на половини, които се нареждатъ на листа, порѣсватъ съ повечко ситна захаръ и канела. Печението, сжщо тѣй, става въ 30 — 40 минути.

Забѣлъжка Тартлети се правятъ отъ череши, сливи, синици, праскви, ягоди, круши и дюли.

Подобрение на разговора ни.

Желала бихъ, да знаѣхъ да ли разговора не е искусство, и да ли ний женитѣ не бихме могли да се научимъ нѣщо по-вече относително това? Да ли уроци по искусството *разговоръ*, не бихъ принесли толкози полза, колкото изучаванieto плетение тантела, или шивение бѣлъ шевъ?

Четемъ, че женитѣ въ Парижитѣ салони, нѣщо преди сто години, умѣли да блѣщжтъ съ разговора си. Съвѣтватъ ни нѣкои си, да говоримъ за това що сме чели въ книгитѣ, но малцина четжтъ сжщитѣ книги. Освѣнъ това чловѣкъ не може вѣчно да говори все за книги, а и да кажемъ, че говорѣше, пакъ трѣбва да умѣе да прави разговора си интересенъ?

Една отъ причинитѣ на този недостатъкъ е малкото внимание, което се обръща да се преучаватъ дѣцата да говоржтъ. Ний ги учимъ да четжтъ и да пишжтъ, но тѣ сами си се учжтъ да говоржтъ. Щомъ дѣтето чете на присѣкулки, то се поправя; ако пише несъединено, то се мѣмре, но въ изяснението си устно, то може да распокъсва предложенята, колкото иска, и ако му разбережъ какво иска да ни каже, не се грижимъ по-вече. Ний бързаемъ толкози много, щото не ни се чака за форми на изражение. Телеграфа е насърчилъ съкращението, а немисленостята е родила преувеличението. Между тѣзи двѣ крайности разговора, като искусство, е пострадалъ.

Но нѣма сумиѣние, че най-голѣмата мжчнотия, която се представя, много често, е нѣманието на мисли, отъ колкото начина на изражение.

Като цѣръ на послѣдната мжчнотия може да се вземе слѣдующето. Да се събержтъ да кажемъ, поне веднѣжъ въ седмицата, около шесть жени, които да говоржтъ върху предметъ като тѣзи: Какъ може жената у насъ да помогне за подобрието на народа си? Струва ли си труджтъ, да се ткажтъ домашни платна, когато хасето е толкози евтино? Трѣбва ли да обръщаме еднакво внимание на възпитанието на момчетата, както и на момчетата? Кой е най-лесния начинъ за да се свърши кжщния хезметъ? Каква трѣб-

ва да бжде майката, за да очакваме дѣцата ѣ да ѣк обичатъ и почитатъ, когато остарѣе? Каква съпруга трѣбва да е жената, за да запази любовта и уважението на мжжа си? Всѣка жена може да измисли десетина други въпроси, и да ги представи за размисленне и разговоръ.

Ний женитѣ (не мислжъ че мжжетѣ правжтъ, исклучение) постоянно мислимъ за другитѣ, а съвѣмъ малко внимание обръщаме на себе си. Чуждитѣ погрѣшки, се види, да ни правжтъ най-голѣмото удоволствие, за това тѣ сж непрестанно предметъ на разговора ни. Време е тѣзи отъ насъ, които се бромжмъ, ужъ, за по-интелегентни да обрнемъ нова страница и се занемаемъ, всѣка съ нейнитѣ си погрѣшки; тогава ще намѣримъ, че свѣтътъ дѣйствително се е подобрилъ. А за разговоръ да вземаме такива предметъ, които ще ни увеличжтъ знанието и облагороджтъ сърдцето.

Нѣкои отъ причинитѣ защо слугини не се намиратъ.

1. Защото не имъ се плаща довольно. Жената, или момичето, което може да намѣри по-добра плата и за по-малко време въ друга работа, разбира се, предпочита да не стане слугиня. Когато на жената почне да се плаща справедливо и на равно съ мжжа, въ всѣко отдѣление на индустрията, хората не ще питатъ толкова на често, отъ гдѣ бихъ могли да си намѣримъ слугиня.

2. Защото всѣкой гледа на слугарството като на нѣщо унизително. Господарката, която наема слугиня не се интересува въ неѣж. Когато се свърши работата, гдѣ стои тя. Позволявате ли ѣ да сѣди въ сжщата стая съ васъ? Ъде ли на сжщата трапеза? Не, нейното свѣрталище е само готварницата. Тогава не сж ли въ правото си, когато казуватъ, че причината на избѣгването имъ да постжжжтъ въ слугарство главно е, презрѣнието, което трѣбва да търпжтъ?

Истина е, че има много госпोजи, които гледатъ да платжтъ по-евтино на слугинята си, само и само за да можжтъ да си турятъ по-добра флионга, или перо на капелато си. За това не сж криви мжжетѣ, на ли?

Нужда отъ измѣнение взглядове.

Преди нѣколко години се омжжихъ за единъ младъ вдовецъ, и станжхъ мащеха на малкото му момче. Дѣтето бѣше хубаво, и любезно, чисто сърдце сполучихъ да привлечж вжтрѣ въ седмица време. То имаше руса, мекка коса, която се кждрѣше много лесно. Съ неѣж се гордѣяхъ всичкитѣ му роднини, напротивъ за него тя бѣше най-голѣмото му измжчване. Всѣкой день то ми се молѣше да го не рѣшж. Колкото полегка да барахъ събраната му коса, то все повтаряше: „Недѣй мамо, недѣй.“ Слѣдъ време чухъ, че съсѣдката ми бѣше распрѣнжла слухъ между другитѣ ближни, че азъ съмъ бижла злѣ дѣтето, всѣкой день, и че плачѣтъ и повторението на думитѣ му: „Недѣй мамо, недѣй!“ почти ѣ смразявали кръвта. И всичко това тя раскажвала, въпрѣки явната обичъ на дѣтето къмъ мене. Да бѣхъ сжщата му майка, а не мащеха, тя никога не би си помисли подобно нѣщо, нито пакъ би ѣж повѣрвалъ нѣкой.

Желала бихъ да знаѣхъ, да ли възпитание и по-предниенъ добъръ характеръ, не се взематъ подъ внимание? Трѣбва ли жената, която предприема да ста-

не втора майка, да бжде предметъ на несправедливи и жестоки критики, и нейното естествено трудно положение да стане нетърпимо?

Много дѣца сж по за ублажаване съ мащехитѣ си, отъ колкото хиляди души, които се развалятъ и разгалватъ отъ майкитѣ си, до толкова, щото ставатъ неспособни и некаджрни за нищо. *Мащеха.*

Стаята на момичето.

„Покажете ми сандѣка и дулапа на кое да е момиче, и азъ ще ви кажж каква кѣщица ще бжде тя,“ казала една стара жена. Но нѣма нужда да надничаме чакъ до тамъ; защото изгледа на стаята на момичето ще ни расправи по-добрѣ, и ще ни даде по-добро доказателство за характера ѝ, отъ колкото дълбокото изучаване на линиитѣ, които кръстосватъ дланъта на ржката ѝ, или пакъ ржкописа ѝ.

Стаята ѝ е нейното малко царство, гдѣто тя сама управлява; прибѣжището отъ всѣко друго нѣщо, освѣтѣ мислитѣ ѝ; единичката стая въ цѣлата кѣща, която тя може да украси по желанието на сърдцето си; самата стая за чийто редъ и чистота тя е отговорна.

Стаята може да е уредена съ различни картини и етажерки пълни съ скѣпни подарѣци отъ мили роднини, или драги приятелки; но ако сж покрити съ прахъ, то спомѣнитѣ загатнуватъ за друго нѣщо на посетителитѣ ѝ.

Не вреди да ли мебелитѣ ѝ сж отъ най-скѣпнитѣ и раскошнитѣ, или сж най-нужнитѣ потрѣби за спалнята, личността на момичето е тамъ отпечатена, и като че характера ѝ е повлиялъ всичко, що се намерва между тѣзи четири стѣни.

Малки топчета коса оставени по масата, или по гребена, прегорѣли клечки кибритъ да се търкалятъ по покривката на скрина, пияна по огледалото и прозорцитѣ и откъсели хартия по огнището, ни внушаватъ за нѣщо по-вече отъ липсоване на артистиченъ вкусъ; нѣщо, което не може да се уравни съ никакъвъ талантъ: ни музикаленъ, ни живописенъ, нито пакъ скулптуренъ. Ний просто наричаме това нечистота.

Но на другата страна трѣбва особено да се внимава чистотата да е съдružена съ привлекателността и спокойствието. Дѣвоиката трѣбва да уреди стаята си тъй, щото да е изражение на хармонията въ живота ѝ. Редътъ и чистотата трѣбва да се уловжтъ ржка съ ржка съ грациозността и красотата за да ѝ предажтъ привлекателностъ независима отъ самитѣ мебели.

Стѣлбата.

Една сутрина като минавалъ Царя презъ голѣмитѣ салони на палата, точно по туй врѣме, когато придворнитѣ слуги отиватъ ту на тъй, ту на тамъ, по различнитѣ си занятия, той видѣлъ единъ работникъ, който вскаченъ по една двойна стѣлба, посѣгалъ да откачи една полулѣйна ламба, и безъ малко щѣлъ да падне и да се смаже главата.

„Ти не си забѣлѣжилъ, казалъ Царя, че стѣлбата ти е къса и на колелца? „Азъ идж на време да ти помогна, като ѝ държж.“ — „Господине отговори работника, азъ ви прося извинение; вий ме много услужвате. Поради посланика, който трѣбва да се представи днесъ, всичкитѣ ми другари сж се распрѣснж-

ли и ме оставели.“ Той откачилъ ламбата слѣзълъ внимателно, поолѣгналъ се малко на рамото на Царя, който снисходително му позволилъ, и слѣдъ като му благодарилъ най учтиво, си отишѣлъ.

Вечеръта въ палата се говорѣло само за смѣлостта на крадеца, който предъ очитѣ на всичкитѣ отнесълъ хубавия полулѣй.

Палатния комендантъ билъ вече занятъ съ излѣдванието на дѣлото; но Царя почналъ да се смѣе на високо въ салона, като казалъ. „Азъ ще идж да помолж коменданта да потуши дѣлото; защото въ такъвъ случай се наказватъ и съучастникитѣ, а пакъ то съмъ азъ, който държѣхъ стѣлбата на крадеца.“

Мадамъ Монтеспанъ.

Какъ си отгледахъ дѣтето.

Трѣбва да ви кажж, че много ми се бѣ харесалъ начина по който братовата ми жена възпитаваше дѣтето си, затова рѣшихъ да постѣпж сѣмъ тъй и съ моето. Когато дѣтето ми бѣше, вече, на три мѣсеца азъ започнахъ. Всѣка сутрина го туряхъ да лежи за петъ минути, да рита, или плаче, или пакъ да се загледа само. Презъ това време, азъ нито го гледахъ, нито му говорѣхъ — при все че бѣше много трудно да постояниствувамъ. Постепено петѣтѣ минути станжж десетъ и тъй нататѣкъ. Когато дѣтето станж на десетъ месеца, то сѣдѣше на постѣлката, или пълзѣше незабѣлѣзано за единъ часъ време, не само задоволено, но весело унесено въ игра, съ проститѣ си играчки. Презъ това време азъ бѣхъ свободна да си работж каквото искамъ. Тогава поиграяхме малко заедно, слугинята довършваше работата си и го изнасяше за сутринната му расходка, слѣдъ която спѣше до обѣдъ.

Ползата отъ тази система е очевидна, и даже, да можахъ да си наема десетъ слугини, не бихъ ѝ напуснжла.

Млада Майка.

Майчиното влияние.

Влиянието на майката върху дѣцата ѝ почнува много рано, и много по-рано отъ колкото си мислимъ.

Колко скоро малкитѣ дѣца почнуватъ да подражаватъ майка си. Чистота, спрѣтижта майка има чисто дѣте, и приятната, весела майка приятно дѣте, а майката която обикновено е намръщена и говори остро и раздражително, скоро ще види, че дѣцата ѝ послѣдватъ примѣртъ, който несъзнателно имъ е показала. Вѣроятно ще се чуди, защо сж неприятни, раздражителни и намусени дѣцата ѝ. Ако момчето ми си дойде раздражено отъ училището и азъ го посрѣмж по сѣмъ начинъ, какво ще е слѣдствието? По този начинъ не бихъ могла да му помогна да надвие на раздражението си, и да го повлияж за добро. Но ако го посрѣмж съ приятни думи и видѣж че нѣма особна причина за раздражение, то можж да го заинтересувамъ въ нѣщо друго, за да не мисли за себе си и за въобразимитѣ си докачения, тъй то се скоро промѣнж и става пакъ нашето весело момче. Когато му премине, азъ можж да му покажж че не прави добрѣ, гдѣто се раздражава.

Но за да може майката да има влияние, трѣбва всѣкога да внимава, да не бѣ да стане спѣнка на дѣцата си чрезъ нейнитѣ погрѣшки. И отъ всичко най-много да внимава да изпълнява общанията си.

Една Майка.

Редакторка: М. Недѣлкова-Попова.

Варна, Печатница К. Николовъ

V-ТА ГОДИШНИНА

„ИСКРА“

НАУЧНО-ЛИТЕРАТУРНО И ОБЩЕСТВЕННО СПИСАНИЕ

Излиза въ последне число на всеки мѣсець, въ
обемъ отъ 10 печатни коли на 8-ни.

(Излизъ сж до сега 10 книжки)

ПРОГРАММА:

1) Романи, повѣсти и разкази (оригинални и преводни) 2) Народни пѣсни, предания, поговорки и пр.; 3) Популярни статии по всичкиѣ клонове на науката; 4) научни новини; 5) Статии по възпитанието; 6) Критически и библиографически отдѣли; 7) Изъ нашия общественъ животъ и 8) Изъ чуждия общественъ животъ.

Годишния абонаментъ си остава пакъ същия при *уголѣменъ обемъ*

За България 12 лева

За странство 16 лева

На ученицитѣ се прави отстъпка 2 лева.

Абонамента се приема само годишенъ и предплатенъ съ пощенски бонове, или пощ. записъ. **Пощенски и гербови марки не се приематъ.**

Който събере 10 абонати въ предплата, ще получи 15% възнаграждение.

Въ петата годишнина слѣдва продължение V-та книжка на „Минжлото“ отъ Ст. Заимова и прочутия романъ на Ф. М. Достоевский — „Братия Карамазови“. Тоя романъ се печата на особни коли, форматъ 4-ни, съ особна номерация, тъй щото да може да се подвърже на отдѣлно.

Тия г-да абонати, които се абониратъ на V-та година, а не сж получили четвъртата, за да иматъ възможность да се снабдятъ съ първитѣ 30 коли отъ прочутия романъ на Ф. М. Достоевский „Братия Карамазови“, отпуща имъ се четвъртото годишно течение за 10 лева, намѣсто за 12, а тия, които искатъ да иматъ „Минжлото“ V книжка, отъ началото, което започва отъ III година на „Искра“, тритѣ годишни течения (III IV и V) имъ се отпуща за 30 лева.

Първа и втора годишнина отдѣлно струва по 20 лева, а двѣтѣ заедно се отпущатъ за 36 лева, подвързани. Г-да абонатитѣ, които искатъ да се абониратъ за петтѣхъ годишни течения, отпущатъ имъ се за 60 лева.

Писма, Ръкописи и пари се испровождатъ на името на редактора-издателя:
В. Юрдановъ въ гр. Шуменъ.

„СЕМЕЙНО ОГНИЩЕ“

ИЛЛЮСТРОВАННО ДОМАШНО СПИСАНИЕ

ИЗЛИЗА ВЪ КРАЯ НА ВСЪКЪЙ МЪСЕЦЪ, ВЪ ОБЕМЪ ОТЪ 3 ПЕЧАТНИ КОЛИ НА 4-НИ.

ПРОГРАММА:

1) Романи, повѣсти и разкази (оригинали и преводни). 2) Биографии на прочути мъже и благородни жени. 3) Статии по възпитанието. 4) Домакинство: а) Кроение и шевъ б) рѣкодѣлие; б) ушѣтване по готварството; г) забѣлѣжки по градинарството; д) хигиенични правила. 5) Откъслечи отъ музика 6) Нѣща, които струватъ да се знаѣтъ; 7) Забѣлѣжки за момичета.

ГОДИШЕНЪ АБОНАМЕНТЪ:

За България 8 лева, за странство 9 лева.

 Абонаментътъ става само въ предплата.

Порѣчки и пари се испровождатъ до: книжарницата на А. В. Велчевъ въ гр. Варна, а рѣкописи — до редакторката на Списанието въ сѣщия градъ, — М. Недѣлкова-Попова.
